

CENTERKVINNORNAS JÄMSTÄLLDHETSPOLITISKA PROGRAM

Fastställdes på förbundsstämman 10 juni 2018

Innehåll Centerkvinnornas jämställdhetspolitiska program

	Inledning	6
	Våra friheter	7
5	KAPITEL 1: Ekonomisk frihet	8
	1.1 Jämställd arbetsmarknad	8
	1.1.1 Fler arbetsgivare i offentlig sektor	8
	1.1.2 Enklare etablering på arbetsmarknaden.....	8
	1.1.3 Rätt att arbeta heltid	9
10	1.1.4 Mer RUT.....	9
	1.1.5 Anhörigomsorgen måste delas lika	10
	1.1.6 Fler kvinnor på ledande positioner.....	10
	1.1.7 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken	11
	1.1.8 Lön för alla timmar.....	11
15	1.1.9 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor.....	11
	1.1.10 Utred sambolagen.....	11
	1.1.11 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet.....	11
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	12
	1.2 Jämställt företagande	13
20	1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt	13
	1.2.2 LOV skapar jämställdhet.....	13
	1.2.3 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare	14
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	15
	1.3 Jämställt pensionssystem.....	15
25	1.3.1 Bättre pensionsinformation behövs.....	15
	1.3.2 Pensionsrätter ska överlåtas under föräldraledighet.....	16
	1.3.3 Rätt till tjänstepension.....	16
	1.3.4 Efterlevandeskydd ska gälla även efter 65 års ålder.....	16
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	16
30	1.4 Jämställt boende	17
	1.4.1 Bygg ägarrätter	17
	1.4.2 Inlåsnings effekter i boende	17
	1.4.3 Stärk kvinnors rättigheter vid bodelning.....	18
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	18
35	1.5 Jämställt föräldraskap.....	18
	1.5.1 Ett mer jämställt uttag av föräldradagar.....	18
	1.5.2 Återinför och höj jämställdhetsbonusen	19

	1.5.3 Stimulera en jämställd delledighet	19
	1.5.4 Rätt att vara ledig med äldre barn	20
40	1.5.5 Slopa 2,5 årsregeln	20
	1.5.6 Mer flexibel förskola	20
	1.5.7 Anpassningar behövs för företagare	20
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	20
	KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa	22
45	2.1 Jämställd rätt till trygghet	22
	2.1.1 Högre krav på rättsväsendet	22
	2.1.2 Skärp straffen för sexualbrott	22
	2.1.3 Behandla förövare	23
	2.1.4 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet	23
50	2.1.5 Specialistkliniker för utsatta för sexuella övergrepp behövs	23
	2.1.6 Begränsa tillgången till den våldsamma pornografin	23
	2.1.7 Motverka könsstympning och oskuldkontroller	24
	2.1.8 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel	25
	2.1.9 Rätt till sexualitet på äldre dagar	26
55	Centerkvinnorna ska arbeta för:	26
	2.2 Jämställd reproduktiv hälsa	27
	2.2.1 Bättre förlossningsvård	27
	2.2.2 En mötesplats för barnfamiljer	29
	2.2.3 Motverka ofrivillig barnlöshet	29
60	2.2.4 Surrogatmödraskap innebär stora risker	29
	2.2.5 Värna aborträtten	30
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	30
	2.3 Jämställd hälsa	31
	2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män	31
65	2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa	32
	2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård	32
	2.3.4 Rehabilitering behövs	32
	2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan	32
	2.3.6 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom	33
70	2.3.7 Stöd till kvinnor med missbruk	33
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	34
	KAPITEL 3: Strukturell frihet	36
	3.1 Allas lika rätt och möjlighet till frihet	36

	3.2 Jämställd maktfördelning	36
75	3.2.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser.....	37
	3.2.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag	37
	3.2.3 Högre krav på att förebygga sexuella trakasserier i offentlig sektor	37
	3.2.4 Våld i nära relationer.....	37
	3.2.5 Övergrepp mot individer med självskadebeteende.....	38
80	3.2.6 Stärk kvinnojourerna.....	38
	3.2.7 Kvinnofridsteam i alla kommuner	39
	3.2.8 Inför Huskurage	39
	3.2.9 Lex-Lotta behövs	39
	3.2.10 Alla som ska arbeta med våldsutsatta borde få utbildning	39
85	3.2.11 Bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck.....	40
	3.2.12 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap.....	41
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	41
	3.3 Jämställd utbildning.....	43
	3.3.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet	43
90	3.3.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor.....	43
	3.3.3 Fler kvinnor på forskartjänster.....	44
	3.3.4 Även högre utbildning ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv	44
	3.3.5 Sex- och samlevnadsundervisningen behöver förbättras.....	44
95	3.3.6 Böter för skolor som inte agerar mot sexuella trakasserier och övergrepp	45
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	45
	3.4 Jämställd samhällsplanering.....	46
	3.4.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet.....	46
100	3.4.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med gender budgeting.....	46
	3.4.3 Ett jämställt föreningsliv	46
	3.4.4 Idrotten ska ha jämställda möjligheter.....	47
	3.4.5 Aktivitetsbidrag ska villkoras av ett aktivt jämställdhetsarbete	47
	3.4.6 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam kultur.....	47
105	3.4.7 Lika förutsättningar för pojkars och flickors idrottande	47
	Centerkvinnorna ska arbeta för:	48
	3.5 Jämställd utrikespolitik.....	48
	3.5.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor	48
	3.5.2 Öka insatserna till SRHR-arbetet.....	49
110	3.5.3 FN-anställda som begår övergrepp måste åtalas	49

3.5.4 Kvinnor drabbas hårdast i konflikter och behövs i fredsprocesser.....	49
Centerkvinnorna ska arbeta för:	49

115 **Inledning**

Centerkvinnorna är en feministisk organisation som aktivt verkar för jämställdhet i samhället och i Centerpartiet genom att opinionsbilda och utbilda kring samhällsfrågor och jämställdhet. Med stöd och utbildning arbetar vi för att fler kvinnor ska ta plats på ledande positioner i samhället och inom Centerpartiet. Systerskapet är den gröna tråden i vårt arbete.

125 Att alla individer har samma rätt och värde är något som varit Centerkvinnornas utgångspunkt sedan starten 1932. Organisationen grundare Märta Leijon skrev 1950 i sin reservation till förman för att kvinnor skulle få prästvigas: "Vi äro dock inte främst könsvarerler utan födda till medborgare". Än idag strävar vi efter att individens frihet och möjlighet till utveckling ska sättas främst.

130 Centerkvinnorna är gröna liberala feminister. Vi kallar oss gröna eftersom vi tillhör Centerrörelsen, en rörelse som värnar om den gröna omställningen till ett hållbart samhälle och som verkar för att Sverige ska vara ett föredöme i miljö- och klimatarbetet. Centerkvinnornas uppgift är att ha jämställdhetsglasögon i miljöarbetet och belysa de miljö- och klimatfrågor som har betydelse för jämställdheten.

135 Vårt mål är ett samhälle där alla, oavsett könsidentitet, har samma grundförutsättningar att förverkliga sig själva och sina drömmar. Vår drivkraft ligger i att skapa ett mer jämställt och bättre samhälle. Våra jämställdhetspolitiska förslag syftar till att göra skillnad – i de stora frihetsfrågorna och i de vardagsnära.

140 För oss är feminism i grund och botten en frihetsfråga. Det handlar om att synliggöra och vilja förändra de system och strukturer som behandlar kvinnor respektive män olika, både som grupp och som individ. Som feminister ser vi ett samhälle där kvinnor fortfarande är underordnade manliga maktstrukturer och att dessa strukturer bör ändras. Vi anser att kampen mot kvinnoförtrycket är en gemensam angelägenhet för kvinnor och män eftersom ett jämställt samhälle gynnar alla.

150 Det finns flera olika feministiska utgångspunkter. Som liberala feminister ser vi mönstren i samhället som begränsar vår frihet och utgår samtidigt från individen i sökandet efter lösningar. Vi tror att svaren på många av dagens och morgondagens jämställdhetsutmaningar blir mer långsiktigt hållbara då. De viktigaste verktygen i detta arbete är kunskap och medvetenhet samt att stärka kvinnans egenmakt och undanröja hinder för jämställdhet. Ibland återstår dock inget annat alternativ än lagstiftning.

155 Vårt arbete är angeläget. Att halva befolkningen inte har samma möjlighet att fritt forma sitt liv blir en förlust för hela samhället, inte bara för den enskilda kvinnan. Alla ska ha rätt till ekonomisk frihet, sexuell frihet och god hälsa samt strukturell frihet. De tre friheterna som presenteras i programmet är nycklar till en helhet – som möjliggör att varje individ, oavsett var i landet du bor, ska kunna nå sin fulla potential och leva sitt liv i frihet. Därför arbetar vi för jämställdhet, varje dag. Tillsammans gör vi skillnad.

Våra friheter

165 Centerkvinnorna arbetar med jämställdhetspolitik utifrån ett liberalt och feministiskt perspektiv. Som liberaler är frihet ett centralt begrepp. Varje människa är född fri. En människas frihet kan i grunden endast begränsas av hänsyn till andra människors lika rätt till frihet. Alla ska kunna bestämma över sina egna liv genom individuella och fria val. Alla människor, oavsett bakgrund, 170 ålder, sexuell läggning, könsidentitet eller härkomst, ska ges möjlighet att utöka sina livschanser och känna frihet.

Vi tror att jämställdhet är en viktig komponent för att nå frihet. Centerkvinnorna utgår från tre friheter som vi definierat som särskilt viktiga för att människor ska kunna nå sin fulla potential och leva hela sina liv i frihet.

175

För Centerkvinnorna handlar ekonomisk frihet om:

- Att alla oavsett könsidentitet ska ha möjlighet till ekonomiskt självbestämmande och egenmakt
- Att alla oavsett könsidentitet ska ha lika möjlighet till ägande
- 180 • Att det obetalda arbetet ska delas lika
- Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till lika lön för lika arbete

För Centerkvinnorna handlar sexuell frihet och kvinnors hälsa om:

- Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och möjlighet till en god hälsa
- 185 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha möjlighet till kroppslig integritet
- Att kroppar inte ska behandlas som objekt och handelsvaror
- Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och möjlighet att fritt utforma sin egen sexualitet

190 För Centerkvinnorna handlar strukturell frihet om:

- Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt och möjlighet att fatta beslut över sitt eget liv
- Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att leva ett liv fritt från våld och förtryck
- 195 • Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt till frihet från diskriminering
- Att alla oavsett könsidentitet ska ha rätt att känna sig trygga i samhället

200 **KAPITEL 1: Ekonomisk frihet**

Ekonomisk frihet är centralt för att kunna nå våra andra friheter. Vi lever i ett samhälle där pengar till stor del innebär makt och inflytande. För oss är det självklart att samhällets ekonomiska system måste gynna både män och kvinnor lika mycket.

205 Ekonomisk frihet handlar om att alla oavsett könsidentitet ska ha möjlighet till ekonomiskt självbestämmande och egenmakt. Det innebär att ha lika möjlighet till ägande, att det obetalda arbetet ska delas lika och att alla ska ha rätt till lika lön för lika arbete. Det handlar om att kunna ha råd att leva ensam eller lämna en destruktiv relation.

Idag vet vi att män har en högre genomsnittlig lön och pension än kvinnor samt att kvinnor gör mer av det obetalda arbetet i hemmet. Ekonomisk frihet är i dagsläget inte en realitet för alla. Detta vill vi ändra på.

215 Ekonomisk frihet spänner över en rad områden – allt ifrån föräldraskap till pensionssystem. För Centerkvinnorna är det viktigt att ekonomisk frihet är en verklighet i alla delar och skeenden i livet.

220 **1.1 Jämställd arbetsmarknad**

En jämställd arbetsmarknad och möjlighet till arbete är grunden för hela samhällets utveckling; för jämlikhet, jämställdhet, finansiering av välfärden, förebyggande av utanförskap och inte minst för att tillväxt ska finnas i hela landet. Eget arbete är en central grundbult för ekonomisk frihet och trygghet för den enskilde individen. Att alla människor ska ges möjlighet att arbeta och försörja sig själva, utifrån var och ens förmåga, är en av samhällets absoluta huvuduppgifter.

Idag vet vi att arbetsmarknaden inte är jämställd. Fortfarande tjänar män som har samma yrke som en kvinna mer och löneskillnaderna mellan mansdominerade och kvinnodominerade yrken kvarstår. Lönediskriminering är något som fortsatt existerar och som arbetsgivare än mer aktivt måste motverka. Idag ligger ett stort ansvar på den enskilda individen att uppmärksamma fall av lönediskriminering. Vi anser att ansvaret att motivera löneskillnader borde ligga på arbetsgivaren och att ett högre vite ska utgå vid lönediskriminering.

1.1.1 Fler arbetsgivare i offentlig sektor

240 Inom flera kvinnodominerade yrken, inte minst vård- och omsorg, är det svårt att byta jobb och därigenom påverka sin arbetssituation eller lön på grund av att det finns alltför få arbetsgivare. Centerkvinnorna vill se att det skapas karriärvägar inom alla yrkeskategorier, bland annat genom att säkerställa att privata arbetsgivare kan verka inom den offentliga sektorn.

1.1.2 Enklare etablering på arbetsmarknaden

245 Vi vet att det finns ytterligare klyftor på arbetsmarknaden än de mellan kvinnor och män. En sådan är klyftan mellan inrikes- och utrikesfödda. Allra längst från arbetsmarknaden står utrikesfödda kvinnor. Nästan 30 procent av de utomeuropeiskt födda kvinnorna i åldrarna 20-64 år står idag utanför

250 arbetsmarknaden. Samtidigt vet vi att etableringstiden för utrikesfödda in på
 arbetsmarknaden är lång. Forskning visar att efter fem år i Sverige har sju av tio
 utrikesfödda haft ett första jobb, men färre än hälften räknas som etablerade på
 arbetsmarknaden. Vi anser att arbetsgivarens kostnader och den utrikesföddas
 255 trösklar in på arbetsmarknaden är för höga och att det därmed är onödigt
 krångligt för de som saknar utbildning att få ett jobb.

Att sysselsättningsgraden och etableringstiden skiljer sig avsevärt mellan könen
 är allvarligt både utifrån jämställdhets- och integrationsperspektivet. För att fler
 utrikesfödda kvinnor ska komma in på arbetsmarknaden och få möjlighet till en
 260 egen ekonomisk frihet vill Centerkvinnorna att arbetsgivare som anställer en
 nyanländ kvinna i exempelvis nystarts- eller instegsjobb, ska få en högre
 subvention än nuvarande nivå. Vi vill även att det görs fler satsningar på
 yrkessvenska och kompletteringsutbildningar för kvinnor med erfarenhet från
 alla typer av bristyrken, exempelvis vård och omsorg.

265 Idag klarar inte Arbetsförmedlingen av att förmedla jobb i tillräckligt hög
 utsträckning till utrikesfödda kvinnor. Därför behövs en jobbpeng, motsvarande
 skolpengen, som den arbetssökande kan nyttja gentemot en förmedlare som
 bistår i etableringen på arbetsmarknaden. Detta skulle dels öppna upp för fler
 270 aktörer på marknaden, men också att förmedlare kan specialisera sig,
 exempelvis på utrikesfödda kvinnor. Det finns redan idag flera ideella
 organisationer som arbetar aktivt för att underlätta utrikesfödda kvinnors
 etablering. Dessa förmedlare skulle med en jobbpeng kunna bidra än mer till att
 fler kvinnor kommer i arbete.

275 En flexibel arbetsmarknad där människor kan komma in och få sitt första arbete
 hjälps också av att vi har en stark bemanningsbransch. Denna bransch kan för
 många, inte minst utrikesfödda, innebära ett steg in på arbetsmarknaden och ett
 första jobb.

280

1.1.3 Rätt att arbeta heltid

En av Centerkvinnornas främsta uppgifter är att främja en politik som skapar en
 jämställd och hållbar arbetsmarknad. En av de viktigaste åtgärderna är att fler
 kvinnor får möjlighet att välja att arbeta heltid. Sedan våren 2016 har Sveriges
 285 Kommuner och Landsting (SKL) tecknat ett avtal med Kommunal om att heltid
 som norm ska införas i vård- och omsorgsyrkerna. Detta är positivt. Vi välkomnar
 att offentlig sektor går före, samt att privata aktörer uppmuntras att i högre
 utsträckning erbjuda heltid till sina anställda.

1.1.4 Mer RUT

290 Det är angeläget att skapa strukturer som möjliggör för alla, inte minst föräldrar,
 att orka arbeta heltid. I många andra länder används tjänster för att underlätta
 livspusslet. Exempel på sådana tjänster är städning, barnpassning och
 matlagning. Skatteavdraget för köp av hushållsnära tjänster, det så kallade RUT-
 295 avdraget, har lett till att nya jobb har skapats i Sverige. Tusentals människor
 som tidigare jobbat svart har nu kommit in i den vanliga skattebetalande sektorn
 och därmed ökat skatteintäkterna. Möjligheten till köp av hushållsnära tjänster
 och tillgången till flexibel barnomsorg är exempel på reformer som för många är
 nödvändiga för att få ihop livspusslet. Vi vet att majoriteten av RUT-företagarna
 300 är kvinnor och att en stor del har utrikesbakgrund. Centerkvinnorna vill att RUT

utvidgas till att omfatta fler tjänster och att taket för RUT-tjänster höjs.

1.1.5 Anhörigomsorgen måste delas lika

305 Kvinnor väljer oftare än män att gå ner i arbetstid för att ge omsorg till sina egna
 föräldrar eller till sin partner. Cirka 75 procent av all vård och omsorg ges av
 anhöriga. Ekonomin, arbetslivet och det psykiska välbefinnandet påverkas då ett
 stort ansvar för anhörigomsorgen läggs på döttrar och makor. Om kvinnor och
 män delar mer lika på denna omsorg, påverkas jämställdheten positivt.
 310 Centerkvinnorna vill verka för nationella riktlinjer för anhörigomsorg i syfte att få
 till stånd en jämnare fördelning av anhörigansvaret. Fler företag, kommuner,
 landsting och regioner ska bli anhörigvänliga arbetsgivare, det vill säga följa
 Socialtjänstlagen och erbjuda närståendepenning enligt Socialförsäkringsbalken.

1.1.6 Fler kvinnor på ledande positioner

315 För att skapa en jämställd arbetsmarknad behöver vissa normer och värderingar
 som genomsyrar den svenska arbetsmarknaden förändras. I det arbetet är
 förebilder oerhört viktiga. Att det finns fler kvinnor på höga positioner inom
 arbetslivet är en avgörande faktor för att skapa en arbetsmarknad som är
 inkluderande och som speglar samhället.

320 Kvinnor är idag fortfarande i minoritet när det kommer till fördelningen av
 ledamöter i bolagsstyrelser. Även om en positiv utveckling är på gång så behöver
 den påskyndas. Inte minst bör det gälla företag som till viss del finansieras med
 gemensamma skattemedel. De företag som har jämställda bolagsstyrelser bör
 325 premieras när statliga aktörer beviljar lån. En rapport från McKinsey&Company
 (2015), visar att företag med en jämställd bolagsstyrelse har bättre
 förutsättningar för en högre finansiell avkastning, än företag med en ojämsställd
 styrelse.

330 Vi vill också att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt
 näringsliv. Myndigheter såsom Tillväxtverket spelar en viktig roll i arbetet med
 att ge förutsättningar för näringslivets tillväxt och utveckling. För att skapa
 hållbar tillväxt och växande företag i alla delar av Sverige behövs satsningar på
 kvinnor som driver eller vill driva företag.

335 För Centerkvinnorna är det tydligt att staten skulle kunna ta ett större ansvar för
 att bättre främja ett mer jämställt näringsliv.

Centerkvinnorna är emot kvotering i bolagsstyrelser. Viljan till att ha jämställda
 styrelser anser vi måste komma från företaget själv, inte genom tvång.
 340 Centerkvinnorna vill skapa en långsiktig och hållbar förändring. Det tror vi sker
 genom att beslut inom näringslivet kommer underifrån och inte detaljstyrs från
 statligt håll. Vi vill använda morötter, inte piskor.

345 Ytterligare en viktig faktor när det gäller att stärka kvinnor på ledande positioner
 och få fram fler kvinnor på höga poster är att stärka genuskunskapen hos de
 aktörer som fördelar samhällets investeringsstöd. Centerkvinnorna vill därför att
 tillväxtprogram, innovationsstöd, investeringsstöd och lån ska ha och redovisas
 utifrån ett genusperspektiv.

350 **1.1.7 Kvinnor ska ha mer kvar i plånboken**

Att arbeta och utbilda sig ska löna sig. Vi vill att fler kvinnor ska ha mer pengar kvar på kontot varje månad. Det ska löna sig att spara till en buffert. Genom arbete bygger individen upp ett eget kapital och stärker sin ekonomiska frihet. För att detta ska bli möjligt för fler vill vi både sänka skatten för de med lägst inkomster samt höja gränsen för statlig inkomstskatt.

360 **1.1.8 Lön för alla timmar**

Många jouravtal är omoderna och inte alls anpassade till en professionell yrkesroll. Vi vill förbättra villkoren och därigenom höja statusen för jouranställda, inte minst alla kvinnor anställda i vård- och omsorgsyrsken. För att skapa ett hållbart arbetsliv bör inte minst kommuner och landsting se över och rätta till arbetsförhållandena inom vård och omsorg. Dessa förhållanden behandlas i kollektivavtalen, men det är orimligt att inte alla schemalagda timmar räknas in i lönen och inte acceptabelt att gömma sig från ansvaret genom att hänvisa till att detta är en facklig fråga. Centerkvinnorna ska därför verka för att lön ska ges för alla schemalagda timmar, även jour.

365 **1.1.9 Försörjningsstöd ska betalas ut även till kvinnor**

Idag händer det att par som får försörjningsstöd från kommunen inte får det var och en för sig, utan att stödet enbart betalas ut till en av parterna. Vem som får pengarna ska paret själv bestämma. Ofta blir det mannen som tar emot stödet, inte minst i relationer med en maktobalans.

I ekonomiskt utsatta lägen kan det vara avgörande att kvinnorna har makten över medlen. Ett sätt att minska kvinnors utsatthet och öka möjligheterna för kvinnor att lämna destruktiva relationer är att stärka kvinnors ekonomiska självständighet, och här spelar försörjningsstöd en central roll. Att få tillgång till sina egna pengar är också viktigt för de kvinnor som nyligen kommit till Sverige.

370 Centerkvinnorna anser att försörjningsstöd som beviljats till båda parter i ett förhållande också utbetalas till respektive person.

375 **1.1.10 Utred sambolagen**

Ekonomisk jämställdhet handlar om att som individ ha möjlighet att själv styra över sin ekonomi. Och om situationen så kräver också ha rätt till de gemensamma ekonomiska stöd som finns att söka. Det finns idag brister i sambolagen (2003:376) som särskilt påverkar kvinnor i destruktiva relationer. Vid bedömningar för stöd kopplade till socialtjänstlagen räknas hela hushållets ekonomi, trots att människor i samboskap inte har underhållsskyldighet för varandra. Det finns en risk att ett ekonomiskt beroende av sin sambo medför skuld- och skamkänslor och därmed ett maktövertag hos den individ som har det ekonomiska övertaget. Centerkvinnorna vill därför att det tillsätts en utredning som undersöker hur sambolagen påverkar kvinnors frihet och ekonomiska ställning.

380 **1.1.11 Oacceptabelt med sexuellt våld och trakasserier på jobbet**

Under hösten 2017 synliggjorde det virala uppropet #metoo övergrepp och strukturer som Centerkvinnorna länge påtalat. I stort sett alla branscher publicerade sina egna upprop och vittnesmål och frågan om sexuella trakasserier

400 på arbetsplatsen hamnade på både näringslivets och politikens dagordning. Konkret resultat av uppropen kan vi ännu inte utvärdera. Centerkvinnorna är optimistiska, men vi anser att det återstår mycket arbete för att förändra strukturer och attityder som möjliggör sexuella trakasserier.

405 Vi anser att tryggheten behöver stärkas för de som utsätts för sexuella trakasserier eller övergrepp på arbetsplatsen. Alla har rätt att känna sig trygga på jobbet. Ingen ska behöva utstå att bli trakasserad eller sexuellt ofredad vare sig av chef eller kollegor. Samtidigt vet vi att sexuella trakasserier och andra oönskade beteenden är vanligt i arbetslivet, ingen bransch är skonad. Vi vill att arbetsgivare ska ha tydliga riktlinjer för hanteringar av sexuella trakasserier på
410 arbetsplatsen. Vi anser att en grundlig och skyndsam utredning inte får ta längre tid än sex månader samt att det måste bli enklare att avskeda en person som trakasserat. Efter en skriftlig varning och en möjlighet att bättra sig ska arbetsgivaren inte behöva undersöka möjlighet till omplacering av en
415 arbetstagare som trakasserar. Om trakasserierna fortgår måste snarare uppsägning eller avsked vara nästa steg.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- Att lika lön ska ges för lika arbete
420
- Att ett högre vite ska utgå vid lönediskriminering
- Att det ska skapas möjlighet att göra karriär i alla yrkeskategorier
425
- Att det införs nationella riktlinjer för anhörigomsorg i syfte att få till stånd en jämnare fördelning av anhörigansvaret
- Att inkomstskatten för de med lägst inkomst ska sänkas
430
- Att gränsen för statlig inkomstskatt ska höjas
- Att trösklarna in till arbetsmarknaden ska sänkas
435
- Att fler kvinnor ska få möjlighet att arbeta heltid
- Att den offentliga sektorn ska vara en förebild när det kommer till att erbjuda heltidstjänster
440
- Att arbetsgivare som anställer en nyanländ kvinna i exempelvis nystarts- eller instegsjobb, ska få en högre subvention än nuvarande nivå
- Att det ska göras fler satsningar på yrkessvenska och kompletteringsutbildningar för kvinnor med erfarenhet från bristyrken
445
- Att det ska införas en jobbpeng så att arbetssökande kan välja arbetsförmedlare
- Att statliga aktörer aktivt ska arbeta för att främja ett jämställt näringsliv
450

- Att företag som får lån som finansieras via skattemedel ska premieras om de har jämställda bolagsstyrelser
- 455 - Att lön ska ges för alla schemalagda timmar
- Att försörjningsstöd ska betalas ut till båda parter i ett förhållande om båda ansökt och beviljats försörjningsstöd
- 460 - Att det tillsätts en utredning som undersöker hur sambolagen påverkar kvinnors frihet och ekonomiska ställning
- 465 - Att en utredning om sexuella trakasserier ska avslutas inom sex månader
- Att en arbetstagare som begått sexuella trakasserier enklare ska kunna avskedas

470

1.2 Jämställt företagande

Att alla individer oavsett könsidentitet ska ha möjlighet att starta och driva företag borde vara en självklarhet. Vi vet dock att betydligt fler män än kvinnor driver företag och att fler kvinnor upplever svårigheter med att beviljas lån för att starta eller utveckla sina företag.

475

1.2.1 Vinstförbud är antifeministiskt

Idag är utbildningssektorn tillsammans med vård- och omsorgssektorn de sektorer där det finns flest kvinnor. Detta gäller inte bara arbetstagare utan även representation i styrelser och ledningsgrupper. Inom dessa sektorer utgör den stora majoriteten av egenföretagare kvinnor. Partier på vänsterkanten driver aktivt att dessa sektorer inte ska få gå med vinst. Detta motsätter vi oss. Det är orimligt att de företag som bygger sjukhuset och ger service till sjukhusens IT-system får gå med vinst, men inte de aktörer som tar hand om patienterna. Att införa vinsttak i vård-, omsorgs- och utbildningssektorn riskerar att öka klyftan på den redan könssegregerade arbetsmarknaden. Vi vill att vård-, omsorgs- och utbildningssektorn ska behandlas som andra branscher och vill därför att förslag om vinstbegränsningar inom kvinnodominerade sektorer skrotas.

480

485

490 Konsultbolaget PWC (2016) har presenterat vilka konsekvenser ett vinsttak kan få för företag inom vård- och omsorgssektorn. De kom fram till att 80 procent av företag i välfärden som går med vinst skulle få denna vinst sänkt med mellan 80 och 100 procent. Ett vinsttak skulle riskera att omintetgöra förutsättningarna för företagen att bygga buffert och därmed göra dem bräckliga. Utan buffert finns inga möjligheter till långsiktig verksamhet. För merparten av alla företag inom

495 vård- och omsorgssektorn är möjligheten att göra vinst en nödvändighet för att skapa en hållbar, långsiktig och kvalitativ verksamhet.

1.2.2 LOV skapar jämställdhet

500 Centerkvinnorna vill, utöver att motverka förslaget om förbud för vinster i välfärden även verka för att LOV (Lagen om Valfrihet) ska finnas i alla

kommuner. Detta för att bekämpa regionala skillnader och istället ge kvinnor möjlighet att driva lönsamma och växande företag i hela landet.

505 I takt med att LOV öppnat upp för privata aktörer inom välfärden har det blivit möjligt för många anställda inom en kvinnodominerad sektor att välja bland en mångfald av arbetsgivare. Medarbetare hos privata vård- och omsorgsföretag är sjukskrivna i mindre utsträckning och tjänar mer än sina offentligt anställda kollegor. Ökad konkurrensutsättning av dessa sektorer sätter press på
510 löneutvecklingen inom offentlig sektor, vilket gynnar kvinnor.

1.2.3 Stöd till kvinnor som är eller vill bli företagare

Att ta steget och starta företag är för många förenat med risker och stor oro. Inte minst hos kvinnor. Centerkvinnorna vill därför verka för att skapa
515 möjligheter och incitament som minskar flera av de farhågor som finns med att starta företag. Vi vill bland annat förbättra tillgången till lån och mikrolån samt öka riskkapitalförsörjning som är särskilt riktad till företag som drivs av kvinnor samt att starta-egget-bidrag kan beviljas även till individer som inte är arbetslösa. Offentligt finansierade aktörer med uppgift att främja företagande ska arbeta för
520 en jämställd kapitalförsörjning.

Centerkvinnorna tycker att det behöver bli betydligt billigare att starta aktiebolag. Brist på kapital ska inte behöva stå i vägen för drömmen om ett eget företag. Idag väljer många som vill starta företag att istället starta enskild firma.
525 Detta innebär dock att de utsätter sin egen privatekonomi och egendomar för betydligt större risk än om de startat ett aktiebolag. Därför vill vi sänka kravet på kapital för att starta ett aktiebolag.

Centerkvinnorna vill också lyfta fram kvinnor som är företagare, innovatörer, uppfinnare eller entreprenörer. Förebilder är oerhört viktigt för att fler flickor som växer upp idag ska våga och vilja satsa på en karriär som företagare. I Sverige finns en rad organisationer som är pådrivande för en jämställd tillväxt där kvinnor ges möjlighet att delta i samhällsutvecklingen på lika villkor som män. Insatser till organisationer som dessa behöver utökas. Centerkvinnorna vill
530 därför stärka verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med företagsrådgivning riktad till kvinnor.

Vi vet att riktade satsningar ofta ger mycket goda utfall, det ser vi inte minst när det gäller företagsrådgivning riktad till företagare som är kvinnor. Därför vill vi göra liknande satsningar för utrikesfödda kvinnor. En jämställdhetsgranskning av etableringsinsatser visar att dagens insatser är verkningsfulla, men att de är utformade efter män och att nyanlända kvinnor är underrepresenterade i insatserna. Centerkvinnorna vill främja och underlätta för fler utrikesfödda kvinnor att driva företag, bland annat genom att fler kommuner och regioner erbjuder SFI utbildning för företagare men också genom att möjliggöra för fler
540 att få tillgång till kursen Ungt Företagande på gymnasiet. Ytterligare en viktig satsning för att öka andelen utrikesfödda kvinnor som väljer att starta företag är att främja att alla nyanlända får information om svensk arbetsmarknad, skatt- och pensionssystem. Grundläggande kunskaper inom dessa områden kan öka chansen att våga satsa på eget företagande. För att underlätta utrikesfödda
545 kvinnors etablering på arbetsmarknaden och öka andelen kvinnor som är företagare vill vi även se att jämställdhetsmyndigheten ges i uppdrag att främja

kvinnors företagande och etablering av utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 555 - Att förslaget om vinstbegränsningar inom kvinnodominerade sektorer skrotas
- Att tillgången till lån och mikrolån förbättras
- 560 - Att kravet på startkapital i aktiebolag ska sänkas
- Att verksamhetsstödet till organisationer som arbetar med företagsrådgivning riktad till kvinnor ska stärkas
- 565 - Att jämställdhetsmyndigheten ska ges i uppdrag att främja kvinnors företagande och etablering av utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden
- Att LOV ska finnas i alla kommuner, landsting och regioner
- 570 - Att antalet tjänster i hemmet som är avdragsgilla ska utökas
- Att arbetsgivaravgiften för småföretag ska sänkas

1.3 Jämställt pensionssystem

575 En ojämsälld arbetsmarknad leder till ojämsällda pensioner och begränsar kvinnors frihet under hela livet. Könsliskriminering ska inte förekomma inom pensionssystem och verkningseffekterna av pensionssystem måste vara jämställda.

580 Vi vet att de pensionärer som har minst pengar att leva på är kvinnor. För dem krävs reformer utöver att skapa en jämställd arbetsmarknad. Flera av dem som idag lever som garantipensionärer i Sverige ligger under EU:s fattigdomsnivå. För dem krävs att garantipensionen höjs, samtidigt som skatten sänks. Bostadstilläggen ska höjas och även pensionärer som äger en bil ska ha rätt att söka tillägget, givet att kollektivtrafiken är bristfällig i många delar av landet. Vi vill att alla, oavsett ålder, ska kunna åtnjuta livskvalitet och frihet efter pensionering.

590 Dessutom är det viktigt att administrationen förbättras mellan myndigheter som hanterar och betalar ut pensionsinkomster som är skattebefriade.

1.3.1 Bättre pensionsinformation behövs

595 En stor orsak till dagens ojämsällda pensioner beror på att kvinnor i högre utsträckning arbetat deltid, spenderat mer tid hemma med barn och för att de i större utsträckning ägnat sig åt anhörigvård för sina egna föräldrar vid sjukdom eller ålderdom. Många känner inte till hur deltid och föräldraledighet inverkar på pensionen. Det är därför viktigt att berörda myndigheter på ett bättre och mer effektivt sätt informerar allmänheten om hur pensionen påverkas långsiktigt av olika livsval. Den information som riktas till företagare bör stärkas ytterligare.

600 Det är framförallt vid föräldraskapet som de stora klyftorna i de framtida

605 pensionerna börjar vidgas. Men även i samband med att döttrar tar ett större ansvar för anhörigvården. Vårt mål är att alla föräldrar ska dela lika på föräldraförsäkringen och på det obetalda hemarbetet. Båda parterna ska ha samma rätt och möjlighet att förvärvsarbeta i lika hög grad och inte få sin pension påverkad negativt. Idag är inte detta en verklighet. Kvinnor är de som i högre utsträckning nyttjar flest dagar av föräldraförsäkringen, och de som jobbar mest deltid under småbarnsåren.

610 **1.3.2 Pensionsrätter ska överlåtas under föräldraledighet**

För att komma åt de pensionsklyftor som idag växer fram i samband med det ojämställda föräldraskapet så behövs även åtgärder på kort sikt. Vi vet att det ojämna uttaget av föräldraförsäkring en samt deltidsarbete under småbarnsåren är bidragande faktorer till de stora pensionsklyftorna mellan könen.

615 Centerkvinnorna vill därför att pensionsrätter automatiskt ska överlåtas från den förälder som arbetar till den part som är föräldraledig eller arbetar deltid inom ramen för föräldraledighetslagen. Samtidigt ska det erfordras ett aktivt beslut för att pensionsrätterna inte ska överlåtas.

620 **1.3.3 Rätt till tjänstepension**

I samtliga skandinaviska länder spelar de kollektivavtalade tjänstepensionerna en betydande roll för pensionärernas sammanlagda pension. I Sverige blir det allt vanligare att individer inte har tjänstepension som en del i sina anställningsavtal. Inte minst gäller detta i de nyare branscherna. Sedan 2006 är 625 norska arbetsgivare skyldiga enligt lag att erbjuda de anställda en tjänstepension. Företagen kan välja att erbjuda en förmånsbestämd eller en avgiftsbestämd tjänstepension. Företagaren har stor frihet att själv utforma pensionsavtalet vad gäller ersättnings- och premienivåer, sjuk- och efterlevandeförmån. Då tjänstepensionen utgör en så pass stor del av den 630 enskilda pensionen vill Centerkvinnorna kopiera den norska modellen för att säkerställa att alla anställda får erbjudande om tjänstepension.

1.3.4 Efterlevandeskydd ska gälla även efter 65 års ålder

635 Vi lever idag allt längre, vilket såklart är positivt då det innebär att vi är vid god hälsa även på äldre dagar. Idag har de flesta ett efterlevandeskydd om en förlorar sin partner innan hen fyllt 65-år, vilket är av stor vikt inte minst för kvinnor som ofta har en lägre inkomst eller pension. Få har dock efterlevandeskydd när de passerat 65 år då det ofta är kopplat till att vara yrkesverksam. Något som kan innebära en stor ekonomisk påfrestning i en redan 640 tung tid. Vi vill därför att efterlevandeskyddet ska gälla även efter 65 års ålder, och om pensionsåldern höjs ska efterlevandeskyddet automatiskt följa med.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 645 - Att skatten för garantipensionärer ska sänkas
- Att garantipensionen ska höjas
- Att bostadstillägg för garantipensionärer ska höjas
- 650 - Att bostadsbidraget förändras så att det blir möjligt att räkna in kostnaden för bil

- 655 - Att administrationen mellan myndigheter när det kommer till pensionsinkomster som är skattebefriade ska minska
- Att statligt intjänade pensionsrätter automatiskt ska delas lika mellan parter med gemensamt barn (under 18 år) i äktenskap, sambo- eller sårrelationer
- 660 - Att alla anställda ska få erbjudande om tjänstepension från sin arbetsgivare
- 665 - Att det utreds huruvida arbetsgivare som idag ej erbjuder tjänstepension till tillsvidare- eller deltidsanställda ska kunna åläggas att avsätta likvärdig procentuell summa som statlig pension (PPM)
- Att efterlevandeskyddet även ska gälla då någon avlider efter 65-års ålder

670 **1.4 Jämställt boende**

1.4.1 Bygg ägarrätter

Att ha ett eget boende som passar den fas i livet som en befinner sig i stärker självständigheten. Bostadsbristen är på sina håll skriande samtidigt som det byggs mycket, både hyresrätter och bostadsrätter. Men det finns andra former av boenden som inte nyttjas i Sverige i särskilt stor utsträckning, t.ex. ägarrätter. Ägarrätter, ibland kallade "radhus på höjden", innebär att de boende inte har gemensamma lån, men genom en förening enbart sköter gemensamma utrymmen. Den som köper behöver därför betala en högre insats för sin lägenhet, men får istället en låg månadskostnad som finansierar viss gemensam skötsel. Köparen behöver inte bekymra sig om föreningens gemensamma ekonomi och upplägget liknar att ha ett betalt hus. För många äldre kvinnor som bor i hus helt utan lån, men med låga pensioner, skulle detta alternativ kunna vara mycket mer attraktivt än en hyresrätt eller bostadsrätt, den dag ett hus blir för mycket att ta hand om. Centerkvinnorna vill därför verka för ett ökat byggande av ägarrätter.

1.4.2 Inlåsnings effekter i boende

Många äldre kvinnor med låg pension känner dessutom av en inlåsnings effekt om de bott länge i ett hus. Höga priser på nya lägenheter och reavinstskatten gör att det är mer ekonomiskt att bo kvar i sitt hus, även om det känns för stort. En rörlighet på bostadsmarknaden är viktigt både för den som har behov av större boende, med exempelvis en växande familj och för den med behov av ett mindre boende, för att inte behöva ägna tid åt skötsel av en fastighet eller en stor lägenhet. Genom att förändra beräkningen av reavinstskatten och exempelvis räkna upp inköpspriset med konsumentprisindex (KPI) sedan fastigheten köptes, skulle en rimligare beräkning av reavinstskatt ske. Centerkvinnorna vill lindra inlåsnings i för stora boenden, framförallt för äldre kvinnor, och därför utreda konsekvenserna av en ny beräkning av reavinstskatten där inköpspriset är uppräknat med KPI.

1.4.3 Stärk kvinnors rättigheter vid bodelning

Ungefär hälften av alla äktenskap i Sverige slutar idag med skilsmässa. I en svår tid skall människor med gemensamt hem och kanske också barn komma överens om praktikaliteter. Situationen blir självklart svårare om någon av parterna inte vill gå vidare med en bodelning, känner sig förfördelad eller orättvist behandlad. Vi vet att många kvinnor lider ekonomiskt och känslomässigt av att män de tidigare varit gifta med förhalar bodelningsprocessen. Idag saknas åtgärder och effektiva verktyg för att kunna påskynda en part som inte vill vara behjälplig. Vi anser att avsiktlig förhaling av bodelningsprocesser orsakar lidande. Därför behöver det bli enklare att genomföra bodelning inom ett års tid efter separation och kostnaden för bodelning ska delas lika och vite ska kunna utgå vid underlåtenhet att bidra till avslut av bodelningsprocess.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- Att byggandet av ägarrätter ökar
- Att konsekvenserna av en ny beräkning av reavinstskatten där inköpspriset är uppräknat med KPI utreds
- Att processen kring bodelning ska förenklas och att vite ska kunna utgå vid underlåtenhet att bidra till avslut av bodelningsprocess
- Att kostnaden för bodelning ska delas lika mellan parterna

1.5 Jämställt föräldraskap

Centerkvinnorna vill se en modern, flexibel och företagervänlig föräldraförsäkring. En barnvänlig försäkring som är anpassad efter de förhållanden och den verklighet som råder idag, där förutsättningarna ser olika ut för människor som är anställda jämfört med människor som arbetar i enskild firma.

Sverige har världens mest generösa föräldraförsäkring med 480 dagar. Sverige är även ett av få länder där försäkringen kallas just föräldraförsäkring och inte moderskapsförsäkring. Detta har den kallats från införandet på 1970-talet, vilket utgör en tydlig hänvisning till att föräldrar förväntas dela försäkringen lika. Vi vill att föräldraförsäkringen ska anpassas så att den syftar till ett jämställt uttag.

1.5.1 Ett mer jämställt uttag av föräldradagar

Idag finns tre vikta månader i föräldraförsäkringen till den ena föräldern. Trots det så tar, enligt Försäkringskassan, kvinnor fortfarande ut 75 % av föräldraförsäkringen och män endast 25 %. Vi vet att kostnaden för individen, men också för samhället, av ett ojämnt uttag är stor. Det påverkar individers pensioner, löneutvecklingen på arbetsmarknaden och livslönen i sin helhet.

745 Ojämslällldheten påverkar också barnen. Jämställda par är mer stabila och det finns forskning som visar att ojämslälllda par skiljer sig i högre utsträckning.¹

750 Vår ambition är att föräldraförsäkringen i så stor utsträckning som möjligt ska delas lika, både för barnen och föräldrarnas skull. Ett jämnare uttag skulle gynna jämställdheten både på arbetsmarknaden och i enskilda relationer. För att detta ska bli verklighet tror vi att det behövs ökade informationsinsatser från
Försäkringskassan till vårdnadshavare om de långsiktiga ekonomiska konsekvenserna av ett ojämslällld uttag samt att Försäkringskassan får tydliga jämställdhetsmål kopplade till sitt uppdrag.

755 För att bibehålla valfriheten inom föräldraförsäkringen samtidigt som vi främjar ett mer jämslällld uttag vill Centerkvinnorna ha kvar de redan lagstadgade 90 dagarna som avsatts till vardera vårdnadshavaren och som inte kan överlåtas. För att öka flexibiliteten och valfriheten är vi även positiva till att den sista tredjedelen i föräldraförsäkringen kan användas av en tredje part (inte nödvändigtvis en vårdnadshavare). Familjekonstellationer ser idag ut på många olika sätt och det behövs en föräldraförsäkring som är bättre anpassad efter
760 denna verklighet. Vi vill till exempel också att ensamstående ska ha rätt att överlåta tillfällig föräldrapenning i samband med födsel till en annan närstående.

Idag har föräldrar rätt att vara helt lediga, med eller utan föräldraförsäkring, med sina barn tills barnet är 18 månader. Efter det har föräldrar rätt att vara hemma med barnet om de samtidigt tar ut full föräldraförsäkring. Vi vill att
765 rätten att vara helt ledig förlängs till 36 månader samtidigt som möjligheten att vara hemma längre begränsas. Idag vet vi att många föräldrar, oftast kvinnor, väljer att vara hemma tills barnet är 18 månader eller mer utan att ta ut full ersättning för att sedan kunna fortsätta vara hemma under en längre tid med ersättning även efter det att barnet är 18 månader. Vi vill att merparten av
770 försäkringen används när barnen är små och att de delar av försäkringen som möjliggör att föräldrar är borta länge från arbetsmarknaden begränsas.

1.5.2 Återinför och höj jämställdhetsbonusen

775 Centerkvinnorna vill se en återinförd och kraftigt höjd jämställdhetsbonus till de föräldrar som tar lika stort ansvar för barnen i praktiken, inte bara i teorin. Den dåvarande jämställdhetsbonusen beräknades på ersättning som tagits ut ur föräldraförsäkringen. Vi anser att den beräkningsgrunden inte var tillräcklig. Bonusen tillföll då de föräldrar som delade lika på antalet ersättningsdagar, men inte nödvändigtvis delade lika på tiden hemma med barnen. En återinförd och
780 höjd jämställdhetsbonus bör istället ges till de föräldrar som i realiteten delar på ansvaret och är borta lika länge från arbetet i samband med föräldraledighet. Centerkvinnorna driver fortfarande förslaget om införande av en VAB-bonus, för att premiera föräldrar som delar lika på att vara hemma från arbetet för vård av barn.

785

1.5.3 Stimulera en jämslällld delledighet

790 Kvinnor väljer att i betydligt högre utsträckning än män nyttja möjligheten att jobba deltid i och med föräldraledighetslagen. Idag är det möjligt för föräldrar att få ledigt genom förkortning av arbetsdagen ned till 75 procent av heltidstjänst tills barnet fyllt åtta år eller slutar första skolåret (s.k. delledighet utan

¹ SCB, 2013.

föräldrapenning). Detta är något som framförallt nyttjas av kvinnor vilket påverkar deras lönebildning, men även pensionen, negativt. För att uppmuntra till ett mer jämställt nyttjande av delledighet utan föräldrapenning vill vi se över rätten att vara delledig i samband med småbarnsåren. Vi vet att om båda föräldrarna delar mer lika på det obetalda arbetet så påverkas jämställdheten positivt. Om båda föräldrar, istället för bara en förälder, arbetar deltid så kan tiden då barnen är hemma bli densamma.

1.5.4 Rätt att vara ledig med äldre barn

För att kompensera och göra det möjligt för föräldrar att följa med barn till tandläkare, delta på utvecklingssamtal och liknande vill vi se att föräldrar med barn mellan tre och 15 år ska ha rätt att vara lediga totalt fem arbetsdagar per år och per barn utan ersättning.

1.5.5 Slopa 2,5 årsregeln

För att på lång sikt stärka kvinnors ekonomiska frihet vill Centerkvinnorna även slopa den så kallade 2,5 årsregeln², vilken premierar täta födslar och deltidsarbete mellan graviditeterna.

1.5.6 Mer flexibel förskola

För att möjliggöra för fler föräldrar att komma tillbaka i arbete efter föräldraledighet vill Centerkvinnorna att kommunerna verkar för större valfrihet vad gäller ålder för förskolestart. För många föräldrar som arbetar deltid eller har egna företag kan det vara särskilt viktigt. Kanske behövs bara några timmars barnomsorg per vecka för att företaget ska fortsätta gå runt. Med den oflexibla skolstart som idag råder kan föräldrar ibland behöva vänta tills barnet är 1,5 år innan de erbjuds en förskoleplats, trots att kommuner ska garantera plats från 1 år. Vi vill att barnomsorgen ska vara flexibel och erbjuda barnomsorg på helger, nätter och lov i högre utsträckning. Då krävs att inskolning kan ske kontinuerligt under hela året.

1.5.7 Anpassningar behövs för företagare

Centerkvinnorna vill skapa möjligheter för alla, oavsett yrke eller kön, att förena föräldraskap med arbetsliv. Därför vill vi verka för att föräldraförsäkringen förenklas för företagare, där samma regler skall gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive kombinatörer.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- Att uttaget av föräldraförsäkringen ska bli mer jämställt
- Att rätten att vara helt ledig med eller utan föräldraförsäkring ska förlängas till 36 månader, samtidigt som möjligheten att vara hemma med full föräldraförsäkring efter 36 månader ska tas bort
- Att den sista tredjedelen i föräldraförsäkringen ska kunna användas av en tredje part

² Den så kallade 2,5 års regeln innebär att föräldrar som får barn innan det att det senaste barnet fyllt 2,5 år får behålla sin tidigare föräldrapenninggrundande inkomst. Regeln infördes under 1980-talet för att få fart på barnafödandet men leder i praktiken till att kvinnor (för det mesta) riskerar att stå utanför arbetsmarknaden i fler sammanhängande år.

- Att jämställdhetsbonusen ska återinföras, förstärkas och ges till de föräldrar som i praktiken delar på föräldraansvaret och är borta lika länge från arbetet i samband med föräldraledighet
- 835 - Att en VAB-bonus införs, för att premiera föräldrar som delar lika på att vara hemma från arbetet för vård av barn
- Att lagen om delledighet ses över utifrån ett jämställdhetsperspektiv
- Att föräldrar med barn i åldern 3-15 år ska ha rätt att vara lediga utan ersättning upp till fem arbetsdagar per år
- 840 - Att kommuner ska erbjuda större valfrihet vad gäller ålder för förskolestart samt flexibla öppettider
- Att föräldraförsäkringen ska förenklas för företagare, där samma regler ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive kombinatörer

845 **KAPITEL 2: Sexuell frihet och kvinnors hälsa**

Sexuell frihet för oss Centerkvinnor innebär att alla individer ska ha rätten till och självbestämmandet över den egna kroppen, sin reproduktiva hälsa, sexualitet och rätt till god fysisk och psykisk hälsa.

850 Tyvärr ser det inte ut så idag. Vi vet till exempel att cirka 96 procent av de som utsätts för sexuella övergrepp är flickor eller kvinnor. Förlossningsvården är eftersatt trots att det är en vård som hela den svenska befolkningen någon gång tar del av. Den psykiska ohälsan, vilket påverkar möjligheten att känna frihet och självbestämmande, drabbar kvinnor hårt.

855

2.1 Jämställd rätt till trygghet

Att känna otrygghet under joggingturen utomhus på kvällen, att hålla nycklarna krampaktigt i handen på vägen hem eller känna oro över att våga träffa den potentiella kärleken på nätet är en verklighet för många tjejer och kvinnor idag. Detta enligt Brå:s trygghetsundersökningar. Även om vi vet att risken att utsättas för sexuella övergrepp är större i det egna hemmet än utomhus så är otryggheten något vi måste ta på allvar.

860

2.1.1 Högre krav på rättsväsendet

865 Att kvinnors sexuella frihet begränsas genom rädsla är något vi aldrig kan acceptera. Centerkvinnorna vill därför stärka det förebyggande arbetet i skolan men också ställa högre krav på rättsväsendets kunskap när det gäller sexualbrott.

870 Idag anmäls endast en bråkdel av de sexualbrott som uppskattningsvis sker och än färre leder till åtal eller fällande domar. Detta är rättsosäkert och ett jämställdhetsproblem. Centerkvinnorna vill därför att polis, åklagare, nämndemän och domare som hanterar sexualbrott mot vuxna och barn utbildas i högre utsträckning än idag.

875

2.1.2 Skärp straffen för sexualbrott

I de fall där en gärningsperson döms för sexualbrott, såsom våldtäkt, är straffen för låga och motsvarar inte brottets karaktär eller skadeverkningar. Centerkvinnorna vill därför att straffvärdet skärps för sexualbrott, framförallt för våldtäkt, att våldtäkt inte ska kunna rubriceras som ett mindre grovt brott, samt att sexualbrott mot barn och unga inte ska kunna preskriberas. Alla dessa åtgärder behövs för att samhället ska signalera att detta är allvarliga brott som vi inte kan acceptera i ett jämställt och demokratiskt samhälle.

880

885 Straffpåföljder och formuleringar i lagstiftningen får ojämsställda konsekvenser. Exempelvis är straffet för grov våldtäkt, där offret oftast är kvinna, mellan 2-6 år och för grov våldtäkt mellan 4-10 år och följer av orden "tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla (offret) en annan sexuell handling". Detta kan jämföras med straffet för grov misshandel, där offret oftast är man, med straff på mellan 5-10 år och följer av orden "särskilt beaktas om kroppsskadan är bestående eller om gärningen har orsakat synnerligt lidande (offret)". Centerkvinnorna vill även att en utredning tillsätts som ser över både formuleringar i lagstiftningen och straffpåföljderna ur ett

890

895 jämställdhetsperspektiv, där våld mot kvinnor skall likställas med våld mot män,
både i lagtext och straffpåföljd.

2.1.3 Behandla förövare

900 För att personer dömda för sexualbrott inte ska begå liknande brott igen är det
viktigt att alla förövare får evidensbaserad behandling. Även de som inte blivit
dömda måste få möjlighet till behandling. Alla som känner att de är på väg att
905 tappa kontrollen över sin sexualitet, som känner oro för tankar och handlingar,
eller är rädd att göra sig själv eller andra illa måste kunna få hjälp snabbt. Vi vill
därför att långsiktig finansiering säkerställs för den nationella hjälplinjen som
bistår med stöd till personer som upplever sig ha ett problembeteende kopplat
till sin sexualitet. Vi vill även att forskningen kring vård och behandling av
personer som dömts för sexualbrott stärks.

2.1.4 En våldtäkt är en våldtäkt – även om den sker på nätet

910 Sexuella övergrepp är idag inte isolerat till fysiska brott. De senaste åren, med
teknikens utveckling, har sexuella övergrepp på Internet ökat markant. Det kan
handla om allt från "grooming" och utpressning, till att tvinga någon att utföra
sexuella handlingar på sig själv. Studier visar att övergrepp online lämnar minst
lika stora trauman för de utsatta som om övergreppen skulle skett fysiskt. Ibland
915 blir traumat till och med större då oron över att bilderna finns kvar är markant.
Centerkvinnorna vill att straffansvaret för virtuella våldtäkter ska likställas med
straffansvaret vid våldtäkter där förövaren haft fysisk kontakt med den utsatta.
Vi ser också ett stort behov av att skolan, socialtjänsten, psykiatrin och
rättsväsendet skall öka sina kunskaper om brott som sker på nätet.

2.1.5 Specialistkliniker för utsatta för sexuella övergrepp behövs

920 Sexuell frihet handlar inte bara om att vara fri från att utsättas för brott utan
också möjligheten att ta tillbaka sin sexuella frihet vid de fall då brott begåtts.
Idag vet vi att få av dem som utsatts för sexuella övergrepp får tillgång till
adekvat vård. Centerkvinnorna vill därför att både barn och vuxna som utsatts
925 för sexuella övergrepp ska få stöd och adekvat vård i så tidigt skede som möjligt.
För att utsatta ska få rätt till stöd och vård vill vi att vård- och
omsorgspersonalens kunskap om våld ökar samt att utbildning i våld ges till alla
som verkar inom vård- och omsorgssektorn.

930 I de allra flesta landsting och regioner får den som utsatts för sexuella övergrepp
söka stöd inom den allmänna psykiatrin. Kunskap om sexuella övergrepp och
dess effekter på individer är inte tillräcklig inom den allmänna psykiatrin vilket
riskerar att leda till bristande vård för den utsatta. Centerkvinnorna vill att det i
varje landsting och region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för
935 sexuella övergrepp. Vi tror att det kan bidra till mer kvalitativt stöd för den som
utsatts för sexuella övergrepp och samtidigt bidra till att korta köerna till den
allmänna psykiatrin.

2.1.6 Begränsa tillgången till den våldsamma pornografien

940 Enligt en studie från Uppsala Universitet har de flesta unga konsumerat
pornografi. Samma studie visar att majoriteten av unga killar regelbundet tittar
på pornografi. De allra flesta har aldrig talat med någon vuxen om det som den
allt våldsammare pornografien porträtterar. Samtidigt visar forskning att hög

945 konsumtion av pornografi kan medföra attityder som förminskar allvaret i frågan om våld mot kvinnor. Pornografin påverkar uppfattningen om var gränserna går för vad som är okej för killar att göra, men också för vad en tjej förväntas gå med på. Detta begränsar både pojkar och flickors sexuella frihet men bidrar också till utvecklandet av en våldskultur som vi vill bekämpa.

950 Centerkvinnorna vill därför att sex- och relationskunskap blir ett obligatoriskt och enskilt ämne i skolan, där pornografi kan diskuteras och problematiseras utifrån ett genusperspektiv och principen om alla människors lika värde. Vi vill också se att material och metoder tas fram för att stödja lärare att kunna samtala kring pornografins konsekvenser tillsammans med elever. Centerkvinnorna vill att skolan ska bli fri från pornografi och därför införa porrfilter i skolan. Vi vill
955 dessutom att det tillsätts en utredning som tittar på hur pornografi-tillgängligheten på Internet kan begränsas för barn och unga. De flesta vuxna har låg kunskap om pornografins omfattning, innehåll och påverkan på våra barn och unga. Därför vill vi att föräldrar får information och material som
960 introducerar dem i ämnet och öppnar upp för att kunna samtala med sina barn om pornografins konsekvenser.

2.1.7 Motverka könsstympling och oskuldkontroller

965 Könsstympling av flickor och kvinnor genomförs i stor utsträckning för att kontrollera deras kroppar och sexualitet. Detsamma gäller så kallade "oskuldkontroller". Dessa övergrepp har bland annat att göra med föreställningen att mäns och familjers heder beror på kvinnors och flickors sexuella beteende.

970 Könsstympling har inte någon medicinsk grund och innebär att större eller mindre delar av de yttre kvinnliga könsorganen tas bort eller skadas. Ingreppen görs oftast utan bedövning. Enligt svensk lag är det olagligt med könsstympling av flickor och kvinnor. Vi vet dock att detta trots allt sker. Ingreppet kan ha gjorts innan flickan kom till Sverige, hon kan ha tvingats från Sverige till ett
975 annat land för att genomgå könsstymplingen eller så kan ingreppet skett dolt i Sverige. Svenska myndigheter har ansvar både för att professionellt bemöta och ge vård och omsorg till flickor och kvinnor som är könsstympade och för att förebygga könsstympling.

980 Könsstympling är en fruktansvärd tradition som bärs vidare av föräldrarna. Ofta är barnet litet när ingreppet sker, men det sociala trycket på barnet att inte berätta är stort genom hela livet. Centerkvinnorna vill arbeta med informationsinsatser gentemot föräldrar i syfte att förebygga könsstympling samt att föräldrar som underlåter att skydda en flicka från könsstympling ska
985 kunna straffas för det och att livslång anonymitet i rättsprocessen bör tillämpas för offren för att stödja de som idag inte vågar anmäla.

Centerkvinnorna vill också se ett starkare informationsuppdrag både till elev- och ungdomshälsan och till skolan när det gäller att informera om könsstympling, så
990 kallade "oskuldkontroller" och barnets rättigheter. Vi vill att elev- och ungdomshälsans uppdrag stärks så att de också ska ställa frågor som kan bidra till att upptäcka eventuella övergrepp. Vi vill även att alla som behöver ska ha rätt att få klitoris rekonstruerad och alla landsting måste säkerställa att berörda patienter får remiss för sådan åtgärd.

995

2.1.8 Människohandel och prostitution är dagens slavhandel

Människohandel och prostitution hör inte hemma i ett jämställt och demokratiskt samhälle. Vi vet att majoriteten av de som utnyttjas i prostitution och människohandel är kvinnor och att de som utnyttjar framförallt är män.

1000 Könsmaktsordningen blir här väldigt tydlig. Människokroppen är inte en handelsvara som kan köpas, säljas eller bytas. Vi vill att brottsoffren ges möjlighet till en reflektionsperiod om 30 dagar efter informell identifikation och före polisanmälan. Erfarenheter visar att reflektionstiden inneburit att fler brottsoffer har gått vidare med en anmälan av brott. Centerkvinnorna vill se en nationell handlingsplan mot människohandel för att arbetet skall få en tydligare styrning. Vi vill att det införs en nolltolerans mot människohandel och prostitution i Sverige, att utsatta för människohandel automatiskt får uppehållstillstånd samt tillsätta fler poliser som arbetar mot såväl prostitution som människohandel.

1010

Människohandel och prostitution är slavhandel och något som vi aldrig kan acceptera. Vi har kommit långt i Sverige, i och med den svenska sexköpslagen, men det krävs ytterligare åtgärder för att säkerställa att ingen människa köps eller säljs. Köp av sexuell tjänst rubriceras idag som ett brott mot allmän ordning istället för som ett brott mot individen. Det innebär att den utsatta inte definieras som ett brottsoffer i juridisk mening. Vi vill att brottet skall definieras som ett brott mot individen samt att straffvärdet för köp av sexuell tjänst skall skärpas. Vi vill införa ett strikt ansvar i förhållande till ålder för den som genom människohandel, koppleri eller sexköp utnyttjar en person som är under 18 år. Det ska inte vara en subjektiv bedömning utifrån hur gammal en person ser ut att vara. Är personen under 18, så är den under 18 och då ska det vara en försvårande omständighet i bedömningen av brottet. Vidare kan misstänkta idag få sin delgivning skickad till en boxadress eller annan anonym adress. Vi anser att delgivning alltid ska skickas till folkbokföringsadressen.

1015

1020

1025 Idag är det möjligt att hålla exempelvis hotell ansvariga om de med vetskap hyr ut ett rum som ska användas för prostitution. Flera hotell har aviserat att de tar en mer aktiv roll i arbetet med att förebygga och förhindra prostitution och kallar sig "porrfria hotell". För att uppmuntra dessa hotell och understryka vikten av att bedriva ett aktivt arbete mot prostitution vill vi att verksamheter inom offentlig sektor främst ska nyttja hotell som bedriver ett aktivt arbete mot prostitution.

1030

Majoriteten av dem som idag nyttjas i prostitution eller människohandel har ofta ett stort behov av stödinsatser för att bearbeta trauman och kunna gå vidare. Den specialiserade hjälp som idag finns är framförallt koncentrerad till våra tre största städer; Stockholm, Göteborg och Malmö. Hjälpen behöver dock finnas i hela landet. Centerkvinnorna vill därför att alla som utsatts för prostitution och människohandel, oavsett var i landet hen befinner sig, ska få möjlighet till rätt stöd och vård.

1035

Centerkvinnorna har länge arbetat för ett förbud mot köp av sexuella tjänster utomlands. Vi vet att andelen sexköp av svenskar utomlands är mycket stor och att den dessutom ökar. En svensk lagstiftning mot sexköp utomlands visar att kvinnors kroppar inte är till salu, i någon del av världen.

1040

2.1.9 Rätt till sexualitet på äldre dagar

1045 Rätten till sin egen kropp och till sin egen sexualitet är lika stor även på äldre dagar. Tyvärr saknar många yrkesutövare inom vård och omsorg tillräcklig kunskap och förståelse för att sexualitet och lust är starkt kopplade till hälsa och välbefinnande. Vi vill se ökad kunskap om äldres sexualitet och rätt till ett privatliv inom vård och omsorg, inte minst på äldreboenden och inom äldreomsorgen.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 1050 - Att alla inom rättsväsendet, också domare, ska få förstärkt utbildning om sexualbrott
- Att domare ska genomgå sexualbrottsutbildning anordnad av Domstolsverket för att få döma i sexualbrottsmål
- 1055 - Att straffvärdet för våldtäkt ska skärpas
- Att våldtäkt inte ska kunna rubriceras som ett mindre grovt brott
- 1060 - Att en utredning ser över formuleringar i straffpåföljder och formuleringar av lagar ur ett jämställdhetsperspektiv
- Att långsiktig finansiering för en nationell hjälplinje som bistår personer som upplever att de har ett sexuellt problembeteende ska säkerställas
- 1065 - Att straffansvaret för virtuella våldtäkter ska likställas med straffansvaret vid våldtäkter där förövaren haft fysisk kontakt med den utsatta
- 1070 - Att skolans, socialtjänstens, psykiatrins och rättsväsendets kunskap om brott som sker på nätet ska öka
- Att all personal inom vård- och omsorgssektorn ska få kunskap och utbildning om sexualbrott, våld mot barn och våld i nära relation
- 1075 - Att det i varje landsting och region ska finnas specialistkliniker för individer utsatta för sexuella övergrepp
- Att sex- och relationskunskap ska bli ett obligatoriskt och enskilt ämne i skolan och i samhällsinstruktionen för nyanlända
- 1080 - Att grundskolans och gymnasieskolans sex- och relationskunskap även ska beröra pornografi kopplat till hälsa, normer och allas lika värde
- 1085 - Att det ska tas fram en informationskampanj riktad till föräldrar om hur en kan samtala med unga om pornografin på Internet
- Att det införs porrfilter i skolan
- 1090 - Att det ska utredas hur pornografitillgängligheten på Internet kan begränsas för barn och unga

- Att straffvärdet för köp av sexuell tjänst ska skärpas
- 1095 - Att informationsinsatser gentemot föräldrar i syfte att förebygga könsstympning genomförs
- 1100 - Att föräldrar som underlåter att skydda en flicka från könsstympning ska kunna straffas
- Att ett offer för könsstympning ska ha livslång anonymitet i en rättsprocess
- 1105 - Att informationsuppdraget till elev- och ungdomshälsan samt skolan stärks när det gäller att informera om könsstympning, oskuldkontroller och barnets rättigheter
- 1110 - Att elev- och ungdomshälsans uppdrag förtydligas så att det framgår att de behöver ställa frågor som kan bidra till att upptäcka eventuell könsstympning
- 1115 - Att alla som behöver ska ha rätt att få klitoris rekonstruerad och att alla landsting ska säkerställa att patienter får remiss för sådan åtgärd
- Att strikt ansvar införs i förhållande till ålder för den för den som genom människohandel, koppleri eller sexköp utnyttjar en person som är under 18 år, detta ska vara en försvårande omständighet i bedömningen av brott
- 1120 - Att verksamheter inom offentlig sektor i den grad det är möjligt ska välja att nyttja hotell som bedriver ett aktivt arbete mot prostitution
- 1125 - Att alla som utsatts för prostitution och människohandel, oavsett var i landet de befinner sig, ska få möjlighet till rätt stöd och vård
- Att sexköp utomlands förbjuds
- 1130 - Att allas rätt till sin sexualitet särskilt ska uppmärksammas inom vård och omsorg

2.2 Jämställd reproduktiv hälsa

- 1135 Att själv få välja om en vill ha barn, att känna sig trygg under förlossningen och att ha självbestämmande över sin egen reproduktiva hälsa är centralt för sexuell frihet och kvinnors hälsa. Att som kvinna känna sig bekväm och välkommen att amma sitt barn när barnet eller mamman önskar handlar om en viktig samhällsinställning som vi vill värna, det ska därför vara olagligt att inskränka rätten att amma.

1140

2.2.1 Bättre förlossningsvård

Trots att vi i Sverige kommit långt när det gäller den reproduktiva hälsan så

1145 finns det fortfarande arbete som kvarstår. För att förlossningsvården ska kunna erbjuda en kvalitativ, trygg och stressfri vård krävs resurser. Det får inte ske i form av kortsiktiga satsningar utan kräver långsiktiga anslagshöjningar som vilar på tvärpolitiska överenskommelser. Det innebär att alla partier måste ta sitt ansvar.

1150 Centerkvinnorna vill att förlossningsvården prioriteras högre och att mer resurser läggs på denna synnerligen viktiga vård. Det handlar inte bara om jämställdhet utan om allas rätt till en trygg, nära och säker vård.

1155 Länge har barnmorskor och föräldrar påtalat att förlossningsvården är osäker och ohållbar. Det handlar om stressade arbetsförhållanden, bristfällig kontinuitet i vårdkedjan, platsbrist och långa avstånd. Regeringen såg under 2017 till att förlossningsvården fick extra pengar. Det är en bra början, men förlossningsvården behöver inte bara ökade resurser utan även förbättrad organisation och fler valmöjligheter. Centerkvinnorna vill se fler vårdformer inom förlossningsvården. Vi vill att landsting använder sig av "caseload-metoden"³ som ett alternativ till traditionell förlossningsvård.

1165 Antalet allvarliga bristningar i samband med förlossning har ökat markant sedan 1990-talet. Sverige är ett av de OECD-länder med högst procent av så kallade sfinkterskador, det vill säga sprickor mellan slidan och ändtarmsöppningen. Denna ökning tros bland annat bero på allt fler påskyndade förlossningar. Stressen på förlossningsavdelningarna runt om i landet bidrar bokstavligen till att kvinnor slits itu. Att inte få adekvat eftervård leder ofta till onödigt och utdraget lidande. Det är oacceptabelt att kvinnor ska behöva lida på grund av bristande eller felaktig eftervård vid förlossning. Mer resurser behöver läggas på

1170 eftervården så att kvinnor snabbare ska kunna få tillgång till vård och behandling av förlossningsskador. Förutom detta och att vi vill skapa en tryggare arbetsmiljö för barnmorskor, vill vi även öka forskningen på hur allvarliga bristningar kan minska.

1175 Även när det gäller eftervården behöver valfriheten öka. Nyblivna föräldrar tvingas inom några dagar efter förlossningen åka tillbaka till sjukhuset för barnets blodprov, hörseltest och läkarundersökning. Detta kan för många innebära ytterligare en lång resa, precis under de dygn då stress skall undvikas för att kvinnans mjölkproduktion skall komma igång. För att undvika onödig stress och bidra till ökad valfrihet för föräldrar vill vi därför att dessa kontroller istället ska kunna göras via hembesök eller vid närmsta vårdcentral.

1185 Idag finns stora variationer mellan landstingen gällande den vård som föderskor har rätt till. I vissa landsting erbjuds förstföderskor att stanna kvar sex timmar efter förlossningen, i ett annat landsting kan en födande få stanna i tre dygn. Att det finns stora regionala skillnader är problematiskt och hindrar utvecklingen mot en jämlik och god vård i hela landet. Idag får inte alla pappor övernatta på sjukhuset den första natten efter en förlossning, trots att forskning länge visat hur viktiga de första dygna är för barn och föräldrars anknytning. Vi vill därför

1190 se nationella riktlinjer som sätter en minimumnivå för hur förlossningsvården

³ Metoden innebär att ett litet team av barnmorskor har ansvar för att ge stöd till kvinnan under graviditet och förlossning samt vid eftervården. Metoden kostar inte mer, men är efterfrågad av både barnmorskor och blivande föräldrar då den skapar bättre kontinuitet genom hela vårdkedjan.

1195 skall organiseras och erbjudas, men vi vill även att effekterna av en forcerad tidig hemgång efter förlossning utreds. Ingen kvinna ska tvingas lämna sjukhuset inom 24 timmar, om hon inte själv önskar. Det finns också stora skillnader när det gäller hur långt en föderska har till närmsta förlossningsenhet - vissa kan ta en taxi, andra förväntas köra flera mil. Centerkvinnorna tycker att närhetsprincipen är viktig, inte minst för förlossningsvården. Vi vill att situationen ska förbättras för dem som idag har allra längst avstånd till sin förlossningsenhet.

1200 **2.2.2 En mötesplats för barnfamiljer**

1205 Det är viktigt med ett effektivt och samordnat stöd till nyblivna föräldrar och föräldrar till barn upp till 5 år. Centerkvinnorna vill att fler kommuner arbetar med s.k. familjecentraler, där barnavårdscentralen, mödravårdscentralen, öppen förskola och Socialtjänsten samverkar och skapar en mötesplats för barnfamiljer. Förslaget om familjecentral syftar till att effektivisera och avdramatisera den kontakt som barn och föräldrar har med vården och myndigheterna. Det handlar också om att säkerställa att barn och mammor får den uppföljande vård som de är berättigade efter förlossning. Vi vill också att fler regioner och kommuner samverkar till etablering av mobila spädbarnsteam som kan göra hembesök i syfte att öka stödet till nyblivna föräldrar som med anledning av graviditet eller nyblivet föräldraskap hamnat i kris.

1215 **2.2.3 Motverka ofrivillig barnlöshet**

1215 Idag uppskattas det att vart femte par lever i ofrivillig barnlöshet. Vi vet även att det finns många ensamstående som längtar efter barn. Att få barn är ingen rättighet men det finns idag tekniska möjligheter för att underlätta för ofrivilligt barnlösa att bli förälder. Det är också en viktig fråga för ensamstående kvinnor. Centerkvinnorna vill därför att det skall bli möjligt med embryodonation i Sverige. Trots att det finns stor, politisk enighet kring frågan är det idag inte möjligt med embryodonation i Sverige. Sedan april 2017 är det möjligt för ensamstående att insemineras i Sverige, något som Centerkvinnorna länge kämpat för. Dessvärre nedprioriterar många landsting ensamstående kvinnor som vill insemineras. Vi vill att landstingen följer befintlig lagstiftning och ger likvärdig vård, såväl till ensamstående som till par. Vidare vill vi att den övre åldersgränsen för insemination och IVF utreds och frågan om individuell bedömning prövas, bland annat utifrån metabolisk ålder. Centerkvinnorna vill även att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands ska ses över för att trygga situationen för barnet och vårdnadshavaren/ vårdnadshavarna. Regelverket har idag stora luckor som innebär risker för både barn och vårdnadshavare.

1235 Att leva i ofrivillig barnlöshet innebär oftast en stor mental påfrestning, med psykiska följder i form av oro, nedstämdhet och depression. Det finns ingen självklar plats att söka stöd för dessa kvinnor, och män. Centerkvinnorna vill att de som drabbas ska ha rätt till psykologiskt stöd.

1240 **2.2.4 Surrogatmödraskap innebär stora risker**

Centerkvinnorna har sagt nej till surrogatmödraskap då vi ser stor risk för att det leder till ett utnyttjande av kvinnokroppen, inte minst i delar av världen där det inte finns tillräckliga regelverk. Vi vet emellertid att det inte är ovanligt att svenska medborgare använder sig av surrogatmödrar utomlands och sedan tar

med sig sitt barn hem till Sverige. Det svenska regelverket är idag inte anpassat för att administrera dessa fall vilket gör att barnen under en tid riskerar att registreras som statslösa och föräldralösa. Centerkvinnorna anser att regelverket
 1245 behöver ses över för att säkerställa barnets rättigheter enligt FN:s barnkonvention. Vi vill därför att det tillsätts en utredning för att titta på hur situationen för barn som kommit till via surrogatmödraskap utomlands ska förbättras, med barnets rättigheter i centrum.

1250

2.2.5 Värna aborträtten

Det centrala inom sexuell frihet och kvinnors hälsa är att öka individens självbestämmande över den egna kroppen. En av de absolut viktigaste
 1255 reformerna är aborträtten. Aborträtten är en rättighet som återkommande ifrågasätts och ofta föreslås ska inskränkas. Därför kämpar Centerkvinnorna ständigt för kvinnors rätt till sin egen kropp i Sverige, EU och i resten av världen. Denna rätt innebär också att säkerställa tillgång till säkra, trygga och prisvärda preventivmedel och mensskydd.

1260

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- Att det ska vara olagligt att inskränka rätten att amma
- Att det ska införas nationella riktlinjer för hur förlossningsvården ska organiseras och vad den ska erbjuda
 1265
- Att det ska införas fler vårdformer och större valfrihet inom förlossningsvården och eftervården
- Att mer resurser ska läggas på eftervården för att kvinnor snabbare ska få tillgång till vård och behandling av förlossningsskador
 1270
- Att efterkontroll av barnet efter förlossning ska kunna erbjudas via hembesök eller vårdcentral
 1275
- Att mer medel ska gå till forskning om hur allvarliga bristningar i samband med förlossning kan minska
- Att situationen ska förbättras för dem som idag har allra längst avstånd till sin förlossningsenhet
 1280
- Att det ska tillsättas en utredning som tittar på hur forcerad tidig hemgång från förlossning påverkar barnet och föderskan
- Att fler kommuner samordnar verksamheter för små barn och föräldrar i en familjecentral
 1285
- Att det ska bli möjligt med embryodonation i Sverige
 1290
- Att den övre åldersgränsen vid insemination och IVF ska utredas

- 1295 - Att regelverket för kvinnor som insemineras utomlands ska ses över för att trygga situationen för barnet och vårdnadshavaren/vårdnadshavarna
- 1300 - Att kvinnor som drabbas av ofrivillig barnlöshet ska ha rätt till psykologiskt stöd
- 1305 - Att det ska tillsättas en utredning för att titta på hur situationen för barn som kommit till via surrogatmödraskap utomlands ska förbättras, med barnets rättigheter i centrum
- Att fler regioner och kommuner samverkar till att mobila spädbarnsteam införs

2.3 Jämställd hälsa

1310 I ett land som Sverige där sjukvården kommit långt borde det vara en självklarhet att hälsan och vården är jämställd. Så är tyvärr inte fallet.

2.3.1 "Kvinna, var god dröj" – forskning sker fortfarande på män

1315 Forskning på kvinnosjukdomar har länge varit eftersatt. Ett sådant exempel är sjukdomen endometrios som drabbar nästan var tionde fertil kvinna i Sverige. Centerkvinnorna vill därför se ökad forskning på kvinnosjukdomar.

1320 Vi vet att kvinnor och män reagerar olika på medicinsk behandling, men experimentell forskning sker fortfarande i huvudsak på handdjur och hanceller. Även när det gäller prioriteringar inom vården så har studier visat att läkare tenderar att nedprioritera sjukdomar som främst drabbar kvinnor, såsom endometrios eller PMDS⁴. Därför vill vi att forskning och tester av nya läkemedel skall göras på kvinnor i olika åldrar i lika stor utsträckning som på män, samt att behandling av kvinnor ska bygga på forskning gjord på kvinnor. Vi vill också se mer resurser till forskning som fokuserar på klimakteriet och symptomlindring av övergångsbesvär. Kunskapen inom vården är idag bristfällig och kvinnor ges ofta motsägelsefulla råd. Idag lider alltför många kvinnor i tysthet och i onödan.

1330 Varje år dör ungefär 1400 kvinnor av bröstcancer i Sverige. Bröstcancer är den cancerform som är vanligast bland kvinnor. Runt 9 400 kvinnor får varje år besked om att de drabbats. Det är cirka 20 kvinnor varje dag. Forskning har bidragit till en ökad kunskap och att fler överlever. Centerkvinnorna vill att forskning på sjukdomar som drabbar kvinnor ska få mer resurser.

1335 Centerkvinnorna vill också att det viktiga förebyggande arbetet som idag görs mot sjukdomar som drabbar kvinnor skall utökas. Mammografi och livmoderhalscellprover ska erbjudas alla kvinnor i landet utan krav på remiss och provtagningen ska ske livet ut, vilket betyder att även kvinnor över 75 år ska kallas till mammografi. Vaccination mot HPV-virus ska kostnadsfritt erbjudas unga tjejer, oavsett i vilken del av landet de bor.

1340

⁴ Premenstruellt dysforiskt syndrom

2.3.2 Rätt till god psykisk hälsa

1345 Risken att bli sjukskriven för psykisk ohälsa är 28 procent högre för kvinnor än
 för män, enligt siffror från Försäkringskassan (2014). Forskning har visat att ju
 längre en person går med symptom, desto längre tid tar det att återhämta sig
 och bli frisk. På de svenska stressklinikerna är 85 procent av patienterna kvinnor.
 1350 Kvinnorna har olika socioekonomisk bakgrund men en majoritet har högre
 utbildningsnivå än genomsnittssvensken. För oss är det tydligt att det finns en
 stor skillnad mellan män och kvinnors psykiska hälsa. Stressklinikerna är idag
 hårt belastade och de flesta har en kötid på sex till åtta veckor. Centerkvinnorna
 vill att vård för psykisk ohälsa ska kunna sökas utan krav på remiss och
 samtidigt verka för att det inrättas fler stressklinikerna för att möta behovet hos de
 som söker vård.

2.3.3 Förebygg ohälsa med mer friskvård

1355 Forskning visar att fysisk aktivitet inte bara är viktigt för den fysiska hälsan utan
 även för den psykiska. Inom kvinnodominerande yrken är sjukskrivningarna ofta
 störst, men kvinnor inom mansdominerade yrken är också sjukskrivna i hög
 utsträckning. Centerkvinnorna vill därför se att arbetsgivare erbjuder kvinnor
 inom offentlig sektor, där sjukfrånvaron är särskilt hög, minst två
 1360 friskvårdstimmar i veckan tillsammans med starka incitament för att få
 personalen att nyttja sina timmar. Med detta vill vi också att friskvårdsbegreppet
 vidgas och att den som driver eget företag ska kunna göra avdrag för sin egen
 friskvård.

2.3.4 Rehabilitering behövs

1365 Grön rehabilitering går ut på att kombinera vistelse och aktiviteter i naturen med
 samtal. Grön rehabilitering är till för den som är sjukskriven eller på gränsen att
 behöva bli sjukskriven på grund av stress, t.ex. utmattningssyndrom eller
 stressrelaterad psykisk ohälsa. Syftet är att personen ska känna en högre
 1370 livskvalité och snabbare kunna gå tillbaka till jobbet. Denna typ av rehabilitering
 bygger på forskning om naturens förmåga att ge återhämtning och minska
 stress. Centerkvinnorna vill att konceptet "grön rehabilitering" används i större
 utsträckning.

1375 Centerkvinnorna vill också att kulturen och utövande av kulturella uttryck, i
 större utsträckning ska användas som verktyg för bättre psykisk hälsa och i
 samband med rehabilitering.

2.3.5 Stärk elev- och ungdomshälsan

1380 Det är alarmerande att den psykiska ohälsan hos unga tjejer fortsätter att öka.
 För att jobba mer förebyggande mot den växande psykiska ohälsan hos unga vill
 Centerkvinnorna att kunskapen om psykisk ohälsa ökar, exempelvis genom att
 sätta psykisk ohälsa på schemat i skolan samt att elev- och ungdomshälsan
 stärks.

1385 Hos flickor och kvinnor är neuropsykiatriska funktionshinder, t.ex. ADHD, i många
 fall ett dolt funktionshinder på grund av att symtomen yttrar sig annorlunda för
 flickor jämfört med pojkar. Flickor med neuropsykiatriska funktionshinder
 identifieras ofta inte förrän deras utmaningar i skolan blivit för svåra. Det är
 1390 oacceptabelt att brist på kunskap bidrar till att många flickor och kvinnor lider i
 tysthet trots att de har samma rätt till hjälp och stöd som pojkar med samma

funktionshinder. Vi anser att både skolan och elev- och ungdomshälsan måste bli mycket bättre på att hjälpa tjejer som har någon typ av neuropsykiatriska funktionshinder.

1395 Centerkvinnorna vill att samtliga elever i grundskola och gymnasium erbjuds en tid för hälsosamtal hos skolans kurator eller psykolog. Samtalet kan förebygga ohälsa genom att den som börjat oroa sig eller faktiskt har problem får möjlighet att ta tag problemen i god tid innan de blivit för stora, dessutom innebär
1400 hälsosamtal för alla att ingen enskild känner sig utpekad för att hen går till skolans psykolog, något som kan vara extra känsligt för barn och unga. Hälsosamtalen syftar till att ge tillfälle för samtal om känslor och hälsa i en så tidig ålder som möjligt, med en positiv påverkan på många individers framtida psykiska hälsa.

1405 **2.3.6 Bättre vård vid psykisk ohälsa och sjukdom**

Idag är köerna till psykiatri fortsatt långa och många upplever att de inte får rätt vård. Centerkvinnorna vill införa en vårdgaranti till mottagning inom psykiatri på 14 dagar samt att det tillkommer fler specialiserade vårdinsatser
1410 riktade mot destruktivt beteende. Ska vi på allvar visa att psykisk hälsa och fysisk hälsa är likställda så måste detta även synas i vården.

Inom psykiatri är det idag fortfarande lagligt med tvångsåtgärder⁵ mot barn och unga. En av de grävsta formerna är fastspänning (bältning i dagligt tal). FN har
1415 kritiserat Sverige för detta och krävt att Sverige "omedelbart ska sluta med isolering och helt förbjuda bältning av barn". Det är betydligt fler flickor än pojkar som tvångsvårdas och andelen flickor som tvångsvårdas har de senaste åren dessutom ökat. Även hos vuxna har andelen tvångsåtgärder inom psykiatri ökat, framförallt fastspänning. Bland vuxna är majoriteten som tvångsvårdas
1420 kvinnor. På Island har fastspänning varit förbjudet i flera år och trots det kan psykiatri på Island ge patienterna den vård de behöver. Fastspänning skulle enligt FN:s specialrapportör mot tortyr kunna liknas med tortyr. I ett liberalt samhälle är det centralt att den enskilda individen ska ha möjlighet att påverka sitt eget liv och egna val, detta ska även gälla i de fall då individen lider av
1425 psykisk ohälsa. Centerkvinnorna vill därför att tvångsåtgärder inom psykiatri bara utförs i yttersta nödfall.

2.3.7 Stöd till kvinnor med missbruk

Kvinnor som har ett missbruk av alkohol och/eller narkotika löper särskild risk
1430 att utsättas för olika former av våld, tvång och kränkningar. Många kvinnor med missbruk är ofta beroende av en eller flera män för att ha tak över huvudet, mat och för att få tag i alkohol eller narkotika. Många har dåliga erfarenheter och känner ingen tillit till myndigheter. De kvinnor som dessutom är mammor kan känna stor skam över ett misslyckat föräldraskap. Rädslorna kan hindra dem
1435 från att söka hjälp.

Samhällets stöd till missbrukare är främst riktat till män. Merparten av landets kvinnojourer tar inte emot kvinnor med missbruk medan missbruksvården inte
1440 primärt är rustad för att hantera den våldspenmatik som ofta följer med kvinnor med missbruk. Både kvinnor och män har större chans att komma till

⁵ Tvångsåtgärder innebär fastspänning (bältning i dagligt tal), avskiljning (isolering) samt tvångsinjektion.

1445 rätta med sitt missbruk om vården bättre anpassas och då kvinnor och män skiljs åt. Centerkvinnorna vill att den totala missbruks- och beroendevården ska komma både män och kvinnor lika till del och att kunskapen kring kvinnors och mäns skilda stöd- och vårdbehov vid missbruk och beroende stärks. Vi vill också möjliggöra för att landets kvinnojourer skall kunna ta emot även kvinnor med missbruk.

1450 Alkoholkonsumtionen bland kvinnor 65 år och äldre ökar. För de allra flesta utgör alkohol inte något problem och det är viktigt att värna den enskildes möjlighet att själv bestämma över sin kropp och val att dricka eller inte dricka alkohol. Men kombinationen av alkohol och läkemedel kan få fysiska och psykiska konsekvenser och för många sjunker alkoholtoleransen med stigande ålder. Forskningen om alkoholmissbrukets konsekvenser sker framförallt på män. Centerkvinnorna vill att forskning också ska göras kring konsekvenserna av alkoholkonsumtion för äldre kvinnors hälsa. Kunskapen från detta måste sedan 1455 komma vård- och omsorgspersonal till del så att även detta missbruk uppmärksammas och så att de som behöver kan få rätt hjälp och stöd.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 1460 - Att läkemedelsforskning och testning av nya läkemedel, där relevans finns, ska göras på kvinnor i lika hög utsträcknings som på män
- Att mer medel ska gå till forskning på sjukdomar som i hög utsträckning drabbar kvinnor
- 1465 - Att mammografi och livmoderhalscellprover ska erbjudas alla kvinnor utan krav på remiss samt att även kvinnor över 75 år kallas till mammografi kontinuerligt, livet ut
- 1470 - Att vaccination mot HPV-virus ska erbjudas alla unga tjejer
- Att mer resurser ska gå till forskning som fokuserar på klimakteriet och symptomlindring av övergångsbesvär
- 1475 - Att det ska inrättas fler stresskliniker för att möta behovet hos dem som söker vård
- 1480 - Att kvinnor inom offentlig sektor ska erbjudas minst två friskvårdstimmar per vecka tillsammans med incitament för att få personalen att nyttja sina timmar
- Att den som driver eget förstag ska kunna göra avdrag för sin egen friskvård
- 1485 - Att alla landsting ska erbjuda konceptet grön rehabilitering
- Att kulturen används som ett verktyg för bättre psykisk hälsa
- 1490 - Att psykisk ohälsa ska tas upp i skolundervisningen

- Att elev- och ungdomshälsan ska stärkas
- 1495 - Att hälsosamtal med skolans kurator eller psykolog införs för alla elever i grundskolan och gymnasiet
- 1500 - Att tvångsåtgärderna fastspänning (bältning i dagligt tal), avskiljning (isolering) samt tvångsinjektion inom psykiatrin endast ska få utföras i yttersta nödfall
- 1505 - Att missbruks- och beroendevård ska komma män och kvinnor lika till del och att kunskapen kring dessa kvinnors och mäns skilda stöd- och vårdbehov stärks
- Att förutsättningar skapas för att landets kvinnojourer ska kunna ta emot även kvinnor med missbruk
- 1510 - Att forskning sker på konsekvenserna av alkoholkonsumtion för äldre kvinnors hälsa, samt att utbildning om detta ges till vård- och omsorgspersonal
- 1515

KAPITEL 3: Strukturell frihet

Strukturer är de normer och värderingar som bygger upp hela vårt samhälle. Från informella "regler" till lagar i lagboken. Dessa strukturer påverkar individers livsutrymme, vad de får göra och vad de kan göra. Strukturerna påverkar vår frihet.

1520

Vissa av de strukturer som formar vårt samhälle har historiskt sett varit anpassade efter mäns behov och önskemål, det så kallade patriarkatet. Den långa historien av patriarkat har påverkat och påverkar samhällssystemet så pass starkt att vi kan tala om patriarkala strukturer som lever kvar än idag. Patriarkala strukturer har starkt inflytande i allas våra liv, men det är inte den enda strukturen som ensamt påverkar en persons position i samhället eller i familjen. Patriarkatet kan ta sig uttryck på olika sätt, vissa mer synliga än andra.

1525

1530 3.1 Allas lika rätt och möjlighet till frihet

Patriarkatet kan vara en bidragande orsak till att vissa anser det rätt att misshandla sin partner och ha bestämmanderätt över en annan människa. Den patriarkala strukturen är även närvarande i det vi kallar hedersrelaterat våld och förtryck. Hedersrelaterat våld och förtryck handlar om att förövarna anser sig ha rätt att upprätthålla familjens eller släktens heder på bekostnad av individen. Vad som stipulerar denna heder kan vara olika men har ofta en stark koppling till patriarkala normer och strukturer såsom kontroll av sexualitet.

1535

Det som skiljer hedersrelaterat våld och förtryck från exempelvis våld i nära relationer är framförallt att det hedersrelaterade våldet ofta har ett kollektiv som stöttar och uppmuntrar förövaren eller förövarna. Det kan vara hela släkter eller delar av slakten som på olika sätt utövar våld, kontroll och förtryck. Våldet drabbar både flickor, pojkar och HBTQ personer. Forskning visar ett samband mellan religiositet och hedersrelaterat våld och förtryck. Däremot finns det inte något samband mellan våldsutövande och någon specifik religion. Hedersförtryck förekommer med andra ord inom många kulturer och religioner.

1540

1545

Den patriarkala strukturen påverkar även hur vi bygger städer. Stadsplaneringen utgår framförallt från hur män reser och rör sig. Trots att vi lever i ett av världens minst ojämsställda länder så innehar män fortfarande fler höga maktpositioner i samhället. Detta får till följd att kvinnors strukturella frihet och livsutrymme ofta tenderar att vara mindre än många mäns. Detta vill Centerkvinnorna förändra. Vi vill att alla, oavsett könsidentitet, ska ha lika rätt och möjlighet till frihet.

1550

1555

Strukturer påverkar individers livsutrymme. Förutom kön påverkar exempelvis sexuell läggning, etnicitet och utbildningsnivå en människas position i samhället. Alla dessa faktorer och strukturer bidrar i slutändan till att individer blir ofria och fångas i trånga fack. Vi vill aktivt arbeta för att alla, oavsett vem du är, ska ha lika möjligheter, skyldigheter och rättigheter.

1560

3.2 Jämställd maktfördelning

Att kvinnor och män ska ha lika möjlighet till makt och inflytande borde vara en självklarhet i ett av världens mest jämställda länder. Trots det har vi en bit kvar innan målet är nått. En jämställd maktfördelning kräver också ett jämställt ägande och ekonomiskt inflytande för både kvinnor och män.

1565

3.2.1 Fler jämställda kommunala bolagsstyrelser

1570 Kvinnor är fortsatt underrepresenterade bland de förtroendevalda i kommunerna. På landstings- och riksdagsnivå ser det bättre ut. I offentligt styrda bolag ser vi också att ytterst få ledamöter är kvinnor. Detta visar tydligt att vi inte kan vara nöjda och måste fortsätta vårt arbete för ökad jämställd maktfördelning. Centerkvinnorna vill att andelen kvinnor och män ska vara jämställda i statliga, landstingsägda och kommunala bolagsstyrelser. Vi vill också se att det satsas på styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser.

1575

3.2.2 Fler kvinnor med politiska förtroendeuppdrag

1580 En jämställd maktfördelning är central ur flera olika aspekter. Dels är det viktigt i en demokrati att de folkvalda representerar folket. Dels sänder det viktiga signaler om jämställdhet till framtida generationer. Genom att fler barn växer upp i ett samhälle där alla individer har lika möjligheter till makt och inflytande kan vi förändra historiska normer och strukturer. Det är därför viktigt att valberedningar tar hänsyn till ett jämställdhetsperspektiv i sitt arbete.

1585 Vi vill att alla ska ha goda förutsättningar att ta politiska uppdrag. Därför vill vi att uppdragen ska ge ekonomisk ersättning och vara möjliga att kombinera med både arbets- och familjeliv.

3.2.3 Högre krav på att förebygga sexuella trakasserier i offentlig sektor

1590 Centerkvinnorna vill att samtliga statliga myndigheter åläggs att inventera arbetsmiljön och stärka arbetet för att förebygga sexuella trakasserier. Också kommuner, landsting och arbetsmarknadens parter skulle kunna föregå med gott exempel och arbeta än mer förebyggande för att förhindra förekomsten av sexuella trakasserier i arbetslivet.

1595

3.2.4 Våld i nära relationer

1600 Varje år uppskattas det att 13 kvinnor mördas av någon de haft en nära relation med. Majoriteten av detta våld sker i hemmet. Socialstyrelsen beräknade i en rapport från 2006 att mäns våld mot kvinnor i nära relationer kostar samhället över tre miljarder kronor varje år. Siffran mer än fördubblas när mäns övriga våld mot kvinnor som olaga hot och våldtäkt av okänd gärningsman inkluderas. Indirekta kostnader uppstår också som en följd av våldet, till exempel sjukfrånvaro och minskad arbetsförmåga.

1605 Att utsättas för våld i en nära relation innebär stora och ibland livslånga trauman för den våldsutsatta, vilket också borde avspeglas i straffsatser för brott som kvinnofridskränkning och grov kvinnofridskränkning. Idag är detta inte alltid fallet. Därför vill Centerkvinnorna se att straffvärdet för dessa brott skärps och att elektronisk fotboja används i högre utsträckning vid kontaktförbud.

1610

1615 Det bedöms finnas en relativt stor underrapportering av våld mot äldre kvinnor. En multinationell europeisk studie visade att äldre kvinnor i minst utsträckning berättat för någon om våld i de fall förövaren var en partner. En del forskare menar att bristen på forskning om våld mot äldre kvinnor av en partner är en konsekvens av att frågan faller mellan två forsknings- och kunskapsområden. Äldre kvinnor har sällan varit i fokus för forskningen om våld mot kvinnor av en partner och våld av en partner har sällan varit i fokus för forskningen om våld

1620 mot äldre. Centerkvinnorna vill att mer forskning sker i syfte att hitta stöd till äldre kvinnor som utsätts för våld. Kunskapen om äldre kvinnors våldssituation måste dessutom komma personal inom socialtjänst, vård och omsorg till del.

3.2.5 Övergriper mot individer med självskadebeteende

1625 Personer med allvarlig psykisk ohälsa och som använder sig av olika former av självskadebeteende är en mycket utsatt grupp i samhället. Det är känt att exempelvis skära sig själv är en form av självskadebeteende. Vad många inte känner till är att sexmissbruk och sexberoende är andra former av självskadebeteende. Dessutom finns det de som utsätter sig själva för sexuellt våld och kränkningar. Det kan handla om handlingar från en annan person som utgör sexuellt tvång, våld och kränkningar, jämförbart med våldtäkt, men där offret på signal från förövaren självmant tar sig till förövaren. Det är svårt att lagföra sådant sexuellt våld och kränkningar, men det gör det inte mindre brottsligt. Centerkvinnorna vill att forskningen kring sexuellt våld och kränkningar gentemot individer med självskadebeteende stärks och att kunskapen om detta ökas inom vården och omsorgen för att bättre kunna bemöta dessa individer. Vi vill också utreda hur bättre stöd kan ges åt individer med självskadebeteende.

3.2.6 Stärk kvinnojourerna

1640 Kvinnojourernas skyddade boenden uppges idag vara under stor press och nästan alla kvinnojourer uppges ha tvingats neka kvinnor som sökt boende, på grund av platsbrist. På fyra år har antalet dagar som en kvinna bor på ett skyddat boende ökat med 50 procent, vilket enligt kvinnojourerna framförallt beror på samhällets allmänna bostadsbrist. Att ha möjlighet att få en egen bostad och på det sättet kunna gå vidare med livet är centralt för kvinnor ska få tillgång till sin frihet. Därför vill Centerkvinnorna att det införs en bostadsgaranti för våldsutsatta kvinnor och deras barn. Utöver att fler platser behöver frigöras på skyddade boenden generellt så behövs det också fler platser på skyddade boenden för kvinnor med djur samt kvinnor med missbruk. Förövarna ger sig ofta på husdjur som en del i maktutövandet. Kvinnojourer vittnar om att hjälp med att skydda husdjuret i många fall vara en viktig aspekt som påverkar kvinnas val att lämna en våldsam man. Vi vill också att personer som lever under hot eller förföljelse, eller som i övrigt har behov av skydd, enklare ska kunna få ett starkare skydd för sina personuppgifter i folkbokföringsregistret.

1655 Kvinnojourerna gör idag en stor del av det arbete som ligger på kommunerna. Trots det vet vi att många kvinnojourer kämpar med finansiering. När det gäller exempelvis vård av missbrukare, ett ansvar som också ligger på kommunerna, men som ibland utförs av andra utövare, så behöver dessa aktörer inte kämpa för sin överlevnad och leva på kortsiktiga bidrag. Det är orimligt att kvinnojourer som utför ett synnerligen viktigt arbete, och vars arbete egentligen borde ligga på kommunen, ska behöva slåss för ekonomisk överlevnad. Vi menar att det är det offentliga skyldighet att trygga finansieringen av kvinnojourer, men att arbetet fortfarande ska bedrivas av jourerna då de besitter en unik erfarenhet och stor kompetens. Centerkvinnorna vill se att kommuner i högre utsträckning samverkar och stödjer organisationer som arbetar våldsförebyggande och med stöd till våldsutsatta.

3.2.7 Kvinnofridsteam i alla kommuner

1670 Kommunerna är ansvariga för att säkerställa att våldsutsatta kvinnor och barn
får rätt till stöd och hjälp. Därför är det centralt att alla kommuner har
handlingsplaner för ingripande vid våld i nära relationer samt att det tydliggörs
vilket stöd som de våldsutsatta är berättigade till. Dessa handlingsplaner bör
1675 också ha ett tydligt fokus på systematiska våldsförebyggande insatser som
kommunen ska arbeta med för att minska våldet. Det våldsförebyggande arbetet
måste stärkas i både skolan och på mödravårdscentraler genom ökad
information om våld i nära relationer. Vi vill att varje kommuns socialtjänst ska
ha en enhet med särskild kunskap om våld i nära relation. Idag har knappt
hälften av landets alla kommuner så kallade kvinnofridsteam.⁶

1680

3.2.8 Inför Huskurance

Att grannar reagerar när något inte verkar stämma kan vara livsavgörande. Vi
vill därför att alla kommuner inför Huskurance⁷ i sina kommunala bostäder, som
ett sätt att uppmuntra till civilkurage och förebygga våld som sker i hemmet. I
1685 det våldsförebyggande arbetet är det också av yttersta vikt att det möjliggörs för
personer som har våldsproblem, men inte är dömda, att få rätt till vård och
behandling.

3.2.9 Lex-Lotta behövs

1690 Polisen och kommunen har idag en stark samverkan när det gäller frågan om
våld i nära relation. Det är särskilt viktigt att denna samverkan konkretiseras i
samverkansavtal. För att fortsätta stärka detta arbete och säkerställa att stödet
som ges blir mer enhetligt vill Centerkvinnorna även se att det införs
kvinnofridshus i varje region/landsting. Där ska kvinnor kunna få samlad hjälp
1695 och stöd då både polis, socialtjänst och vård kan finnas under samma tak.

Vid flera fall då kvinnor mördats har det i efterundersökningarna framkommit att
kvinnorna i tidigare skeden gjort ett eller flera försök att anmäla förövaren. Det
bör därför ses som ett stort misslyckande av samhället att det dödliga våldet inte
1700 kunnat förebyggas. Centerkvinnorna vill därför inrätta en Lex-Lottalagstiftning⁸
där det bör ingå en lagskärpning för myndigheters samverkan samt att det
tillsätts en haverikommission som granskar ärenden där kvinnor dödats av en
närstående. En Lex-Lottalagstiftning kan även innehålla skrivningar som gör att
dessa typer av brott faller under allmänt åtal, vilket skulle innebära att en
1705 åklagare ska fortsätta en förundersökning trots att den brottsutsatta inte
medverkar. Detta kan hjälpa många av de kvinnor som skräms till tystnad och
drar tillbaka sina vittnesmål.

3.2.10 Alla som ska arbeta med våldsutsatta borde få utbildning

1710 Idag ges ytterst få kurser i våld i nära relationer på grundnivå i yrkesutbildningar
hos de professioner som ofta möter de våldsutsatta. Utbildningsinsatserna riktar
sig ofta istället till redan färdigutbildad personal som valt att arbeta specifikt med

⁶ Unizons Kvinnofridsbarometer 2017

⁷ Huskurance är en metod framtagen av föreningen med samma namn. Metoden syftar till att grannar skall våga uppmärksamma då de misstänker sig höra att våld sker i bostadshuset.

⁸ Lex-Lottalag är ett initiativ som togs av en rad ideella krafter efter det uppmärksammade mordet på Lotta Rudholm 2016. Lex-Lottalagstiftningen innehåller en rad åtgärder med syfte att stärka skyddet för kvinnor som upplever våld i nära relation.

frågan. Därför bör ett starkare utbildningsfokus i dessa frågor finnas redan på grundutbildningsnivå.

1715

3.2.11 Bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck

Att inte ha rätt att gå på restaurang med vänner, att någon kontrollerar ens sms eller att tvingas gifta sig mot sin vilja är bara några exempel på vad hedersrelaterat våld och förtryck kan vara. Att både vuxna och barn lever under hedersrelaterat våld och förtryck vet vi, och vi vet att det måste förebyggas och bekämpas skyndsamt. De senaste åren har det gjorts olika insatser för att förebygga och bekämpa brottsligheten, men det krävs mycket mer.

1720

Ingen flicka ska behöva leva som gift. Vi vet dock att ensamkommande flickor, nyanlända barn och kvinnor runt om i landet tvingas leva i ett äktenskapsliknande förhållande eller i ett i övrigt otryggt sammanhang.

1725

Enligt det nationella kompetensteamet, som ligger under länsstyrelsen i Östergötland, finns det omfattande kunskapsbrister men också stora variationer i hur myndigheter och kommuner följer och tolkar befintlig lagstiftning på det här området. Centerkvinnorna vill därför se att det tas fram riktlinjer för hur individer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck ska bemötas av socialtjänsten. Vi vill även att det tas fram nationella riktlinjer för kommuner och myndigheter till stöd för mottagande och hantering av ärenden som rör ensamkommande flickor.

1730

1735

För att stärka kunskaps- och utbildningsinsatser men även förbättra stödet till utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck vill Centerkvinnorna att idén om kvinnofrids- och barnahus som idag samlar polis, rättsväsende, socialtjänst och vård också ska användas för att personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck ska få det stöd och den hjälp de har rätt till.

1740

Hedersrelaterat våld och förtryck yttrar sig i många olika typer av kontroll och våldsutövningar. I vissa fall är slöjan ett uttryck för förtryck och ett medel för att kunna kontrollera flickor och kvinnor, och i de fallen kommer vi alltid motarbeta tvång. Slöja är dock även ett plagg som många frivilligt väljer att bära utifrån religiös övertygelse. En religiös övertygelse kan både barn och vuxna ha. Samtidigt som religionsfriheten är central är det lika viktigt att värna om individers rätt att avsäga sig en religion, värna allas rätt till yttrandefrihet och rätten att leva i trygghet. När det gäller slöja på barn i skolan stödjer Centerkvinnorna Skolverkets rekommendationer som säger att pedagoger ska ha rätt att förbjuda elever att bära heltäckande slöja i situationer när så bedöms nödvändigt. Det är viktigt att lagstiftningen värnar flickors rätt att vara barn och står upp för dessa flickor när slöjan är ett uttryck för förtryck. Skolverkets rekommendationer lutar sig enbart mot praktiska hinder i undervisningen och är inte tillräckligt tydligt vad gäller individens fria val. Därför vill vi se en större tydlighet i skollagen så att lärare och rektorer, med lagen i ryggen, ska ha en större möjlighet att förbjuda slöja i skolan vid förtryck och tvång i hederns namn. Vi vill att en statlig utredning tillsätts med syfte att förtydliga skollagen och i förlängningen även Skolverkets rekommendationer på detta område.

1745

1750

1755

1760

Centerkvinnorna vill se ökad kunskap och effektiva verktyg för personal som möter unga tjejer och killar som riskerar att utsättas för våld och förtryck i hederns namn. Genom att upptäcka och prata om problematiken kan fler flickor

1765 och pojkar få möjlighet att leva ett liv i frihet. Vi vill att all skolpersonal ska få kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck samt att alla skolor ska ha en handlingsplan för hur skolan arbetar förebyggande, upptäckande och stödjande vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck. Vi vill även att det genomförs en nationell omfattande kunskapshöjning hos alla kommuner och myndigheter kring hedersrelaterat våld och förtryck. Detta för att säkerställa kvalitativt stöd, oavsett var personen bor.

1775 För att arbetet mot hedersrelaterat våld ska förbättras krävs det ökade kunskaper hos polis-, åklagare och domstolsväsende. Vi vill att brott där heder varit ett motiv ska leda till straffskärpning. Vi vill även förhindra att skattemedel går till trossamfund, skolor och organisationer som hindrar arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck.

1780 Arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck kräver strukturellt och långsiktigt arbete samt att hela samhället kraftsamlar på flera olika nivåer samtidigt. Som liberala feminister står vi upp för människors frihet och egna val, oavsett bakgrund och religiös tillhörighet. Arbetet för att motverka hedersrelaterat våld och förtryck är en av vår tids viktigaste jämställdhetsfrågor och har sin grund i de mänskliga fri- och rättigheterna.

3.2.12 Stärk arbetet mot tvångs- och barnäktenskap

1785 Utöver behovet av stärkt kompetens hos kommunerna så behövs det även ett starkare skydd för att hämta hem och skydda de barn som förs ut ur landet. Centerkvinnorna vill därför verka för ett införande av en så kallad "Forced Marriage Unit"⁹ likt det som finns i Storbritannien samt att det ska vara möjligt att genomföra förhör på ambassader om barn tvingats utomlands för att ingå äktenskapsliknande förhållanden eller när flickor riskerar utsättas för könsstympning.

1795 Trots en skärpning av lagstiftningen år 2014 så kan barnäktenskap med personer mellan 15 och 18 år fortfarande idag erkännas i Sverige enligt lagen om "vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmyndarskap". Därför behövs det en lagändring som säkerställer att ingen person under 18 år ska kunna anses som gift i Sverige, även om äktenskapet har ingåtts i ett land där äktenskapet varit giltigt.

Centerkvinnorna ska arbeta för:

- 1800 - Att det satsas på styrelseutbildningar för kvinnor till bolagsstyrelser
- Att politiska uppdrag ska ge ekonomisk ersättning och vara möjliga att kombinera med både arbets- och familjeliv
- 1805 - Att statliga myndigheter, kommuner och landsting ska åläggas att stärka arbetet för att förebygga sexuella trakasserier

⁹ En enhet som ansvarar för att ta hem barn som förs ut ur landet för att tvingas utsättas för exempelvis tvångsgifte eller könsstympning.

- 1810 - Att det tas fram forskning kring vilket stöd äldre kvinnor som utsätts för våld behöver, samt att personal inom socialtjänst, vård och omsorg ges mer kunskap om hur äldre kvinnor drabbas av våld
- 1815 - Att forskningen kring sexuellt våld och kränkningar gentemot särskilt utsatta grupper stärks och att kunskapen om detta ökas inom vården och omsorgen
- 1820 - Att en utredning genomförs för att se hur bättre stöd kan ges åt individer med självska debeteende
- 1825 - Att det ska införas kvinnofridshus i alla regioner/landsting
- 1830 - Att varje kommun ska ha en enhet med särskild kompetens om våld i nära relation
- 1835 - Att personer som lever under hot eller förföljelse eller som i övrigt har behov av skydd enklare ska kunna få ett starkare skydd för sina personuppgifter i folkbokföringsregistret
- 1840 - Att principen om Huskurage ska införas i alla kommunala bostadsbolag och att privata bostadsbolag skall uppmuntras att införa densamma
- 1845 - Att det ska införas en så kallad Lex-Lottalagstiftning
- 1850 - Att elektronisk fotboja ska användas i högre utsträckning vid kontaktförbud
- 1855 - Att kvinno- och tjejjourer ska få en mer långsiktig finansiering
- 1860 - Att både barn och vuxnas rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet skall respekteras
- 1865 - Att all skolpersonal ska få kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck
- 1870 - Att alla skolor ska ha en handlingsplan för hur skolan arbetar förebyggande, upptäckande och stödjande vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck
- 1875 - Att det ska genomföras en nationell omfattande kunskapshöjning hos alla kommuner och myndigheter kring hedersrelaterat våld och förtryck
- 1880 - Att kunskaperna om hedersrelaterat våld och förtryck hos rättsväsendet samt skolans personal ska öka
- 1885 - Att en statlig utredning tillsätts med syfte att förtydliga skollagen och i förlängningen även Skolverkets rekommendationer avseende slöja i grundskolan

- 1860 - Att det ska förhindras att skattemedel går till trossamfund och organisationer som undergräver demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter
- Att det ska införas en "Forced Marriage Unit" likt det som finns i Storbritannien
- 1865 - Att det ska tas fram nationella riktlinjer till alla landets kommuner i hanteringen av ärenden som rör ensamkommande flickor
- Att inget barn under 18 år ska kunna anses som gift i Sverige, även om äktenskapet har ingåtts i ett land där äktenskapet varit giltigt
- 1870

3.3 Jämställd utbildning

1875 Skolan utgör i hög grad grunden för individens kunskapsinhämtande men det är också här som många formas till demokratiska samhällsmedborgare. Att skolan är jämställd och präglas av genus- och normkritisk pedagogik är därför extra viktigt. Centerkvinnorna vill att all undervisning och relevant material i skolan ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv, samt att all personal ska utgå från ett genus- och normkritiskt perspektiv i sin undervisning.

1880

3.3.1 Entreprenörskap i skolan gynnar jämställdhet

1885 Skolan lägger grunden för många ungas framtida val av yrke. Därför är det viktigt att skolan är en tydlig motvikt mot en könssegregerad arbetsmarknad och visar att kön är irrelevant när det gäller val av yrke. Det är viktigt att ge elever kunskap och möjlighet att kunna driva företag. Därför vill Centerkvinnorna se att kurser i vardagsekonomi, företagande och entreprenörskap blir tillgängligt för fler elever genom att det blir en del i samtliga gymnasieprogram och i grundskolan. Vi ser gärna att det redan i förskolan arbetas med entreprenörskap och förståelse för företagande, samt att möjligheten att starta UF-företag skall bli en del i samtliga gymnasieprogram.

1890

3.3.2 Utbildning ska löna sig – också för kvinnor

1895 Utbildning ska löna sig, för alla, oavsett könsidentitet. En analys från Lönelotsarna¹⁰ visar dock att utbildning lönar sig mer för män. Kvinnor har i regel lägre lön än män inom varje utbildningsnivå och i både den privata och offentliga sektorn. Det är oacceptabelt att utbildning lönar sig mer för män, och inte i lika hög utsträckning för kvinnor. Enligt lag ska det årligen ske lönekartläggningar i syfte att uppmärksamma, åtgärda och förhindra att kön bestämmer lönen. Den bestämmelsen efterlevs emellertid dåligt. Diskrimineringsombudsmannens (DO) roll i detta måste bli mer aktiv då ansvaret för att lagen efterlevs ligger där. Centerkvinnorna vill därför se att DO ökar sin tillsyn, rådgivning och utbildning inom området.

1900

1905 Vi vet att av de få män som utbildar sig inom kvinnodominerade branscher så är det inte många som väljer att stanna kvar. En stor anledning tros vara den lön och löneutveckling som generellt är lägre inom kvinnodominerade branscher. Alla

¹⁰ Expertnätverk som stödjer organisationer i deras arbete för en genomtänkt lönebildning på sakliga grunder.

förlorar på en könssegregerad arbetsmarknad.

3.3.3 Fler kvinnor på forskartjänster

1910 Att utbildning ska löna sig kan dels handla om möjlighet till lika lön, dels att det ska vara möjligt att fortsätta sin karriär inom utbildningsväsendet. Trots att fler kvinnor än män studerar på universitetets kandidat- och magisterprogram så är andelen forskare och professorer på universiteten fortfarande övervägande män. Därför vill Centerkvinnorna att fler kvinnor ska rekryteras till forskartjänster

1915 samt att det skapas nätverk för kvinnliga forskare och forskarstudenter, inte minst inom mansdominerade områden. Vi vill också understryka vikten av att forskningsmedel fördelas utifrån tydliga regelverk och uppföljningssystem fria från diskriminering. Vi vill även att forskning med jämställdhetsperspektiv, där det så är möjligt, premieras vid fördelning av anslag.

1920 Sveriges akademiska karriärsystem får ofta kritik för att vara otryggt och oförutsägbart. I en rapport från Vetenskapsrådet 2015 jämförs anställningsförhållanden för kvinnor och män inom högskolan och där framgår att kvinnor i något högre utsträckning än män har en tidsbegränsad anställning.

1925 För att säkerställa kvinnors möjlighet att doktorera eller göra forskningskarriär, samtidigt som deras trygghet att kunna vara föräldralediga och sjukskrivna vid behov säkras, behövs det fler och tryggare anställningsformer inom forskningen och möjlighet till tillsvidareanställningar redan tidigt i karriären.

3.3.4 Även högre utbildning ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv

1930 På samma sätt som utbildning på grundskole- och gymnasienivå ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv ska även högre utbildningar och lärosäten göra det, vilket kommer höja utbildningens kvalitet. När det inte sker ska

1935 lärosäten kunna förlora sin examinationsrätt.

3.3.5 Sex- och samlevnadsundervisningen behöver förbättras

1940 Genom att diskutera normer, värderingar, genus, lag och rätt inom ämnet sexualkunskap skulle ungas kunskap om såväl kroppen som relationer öka men diskussionerna skulle också kunna fungera brottsförebyggande. Vi vet att många unga idag är besvikna på den sexualkunskap som idag ges i skolan.

1945 Sexualkunskapen behöver därför förbättras och anpassas efter ungas behov idag. En bristfällig sexualundervisning drabbar alla och kan bidra till att en våldtäktskultur fortlever. Machokulturen tillsammans med pornografi riskerar att visa en ensidig och ofta felaktig bild av sex och relationer. Hårdast drabbas flickor då de i högst utsträckning utsätts för sexualbrott. De hämmas även i sin sexuella utforskning på grund av de begränsande normer som idag finns kring kvinnors sexualitet. Centerkvinnorna vill därför att sexualkunskapen, formellt

1950 sex- och samlevnadsundervisning, blir ett enskilt och obligatoriskt ämne med en tydlig läroplan där normer, värderingar, relationer och befintlig lagstiftning ska diskuteras men även pornografins påverkan på individer, relationer och samhällen.

1955 **3.3.6 Böter för skolor som inte agerar mot sexuella trakasserier och övergrepp**

Skolan är en plats som inte bara är kunskapens högborg utan även den vanligaste brottsplatsen när det gäller anmälda fall av sexuellt våld mot unga. Att bli tafsad på i korridoren, bli kallad könsord i klassrummet eller utstå hat och hot på nätet, är vardag för många ungdomar i skolan, en verklighet som knappast tolereras på en vanlig arbetsplats. Trakasserier sker både fysiskt i skolan och på internet, vilket ställer krav på ett aktivt och förebyggande värdegrundsarbete i skolorna. Värdegrundsarbetet syftar till att stävja och förebygga kränkningar, hat och hot, för såväl off- som onlinemiljöer.

1965 Det finns fortfarande stor okunskap om omfattningen av våldet mot barn i skolan. Därför vill vi att förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier i skolan kartläggs. Utöver detta vill vi att det ska bli lättare att flytta de elever som utsatt andra elever för trakasserier eller övergrepp och att skolor som inte agerar mot sexuella trakasserier ska kunna åläggas vite eller stängas ned. Vi vill att Skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska agera mot sexuella trakasserier och övergrepp, samt utvecklar en "visselblåsarfunktion" som alla huvudmän ska införa, samt årligen redovisar antalet anmälningar öppet.

1975 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- Att all skolundervisning och relevant skolmaterial ska präglas av ett genus- och normkritiskt perspektiv

1980 Att förskole- och skolpersonal ska utgå från ett genus- och normkritiskt perspektiv i sina verksamheter

- Att kurser i vardagsekonomi, företagande och entreprenörskap ska bli en del i samtliga gymnasieprogram och i grundskolan och att möjligheten att starta UF-företag ska bli en del i samtliga gymnasieprogram

1985 - Att diskrimineringsombudsmannen ska öka sin tillsyn, rådgivning och utbildning kring jämställda löner

1990 - Att högre utbildning ska präglas av ett genus – och normkritiskt perspektiv

- Att forskning med jämställdhetsperspektiv, där så är möjligt, ska premieras vid fördelning av anslag

1995 - Att fler kvinnor utses till professorer inom högre utbildning

- Att det blir fler tryggare anställningsformer inom forskningen och möjlighet till tillsvidareanställningar redan tidigt i karriären

2000 - Att sex- och samlevnadsundervisning blir ett enskilt och obligatoriskt ämne där pornografins påverkan på individer, relationer och samhällen också ingår

- 2005 - Att vikten av ett tydligt, förebyggande värdegrundsarbete i skolorna, i såväl off- som onlinemiljöer synliggörs
- 2010 - Att förekomsten av sexuella övergrepp och sexuella trakasserier i skolan ska kartläggas
- 2015 - Att Skolinspektionen ska kunna ålägga vite eller därefter stänga ned skolor som inte följer skollagen genom att undergräva demokratiska principer, jämställdhet och mänskliga rättigheter samt skolor som underlåter att agera mot sexuella trakasserier; samt att skolinspektionen tar fram en handlingsplan för hur skolan ska agera mot sexuella trakasserier och övergrepp, och tar fram en "visselblåsarfunktion" som alla huvudmän i sin tur ska införa, samt årligen redovisa antalet anmälningar offentligt
- 2020 - Att det ska bli lättare att flytta elever som utsatt andra elever för sexuella trakasserier eller övergrepp

3.4 Jämställd samhällsplanering

- Att alla oavsett kön känner sig trygga med att röra sig fritt i det offentliga rummet är centralt för både den enskilda individens frihet, men också för jämställdheten. Idag vet vi att den upplevde otryggheten i det offentliga rummet bland kvinnor ökar, även om brottsligheten i sig inte gör det.

3.4.1 Öka tryggheten i det offentliga rummet

- Otryggheten är något som vi måste ta på allvar. För att öka tryggheten i det offentliga rummet vill Centerkvinnorna möjliggöra för fler aktiva och närvarande poliser vid offentliga evenemang, ökad kameraövervakning där så krävs och fler utredare som kan ta eventuella anmälningar vidare. Vi vill också att belysning av cykel- och gångvägar vid kollektivtrafikstopp utökas.

- För att bygga ett samhälle där alla känner sig trygga är det av yttersta vikt att olika perspektiv finns med redan vid planeringsfasen. En viktig förutsättning för trygga miljöer är att kommuner ser över belysning i planering av nya bostadsområden. Därför vill vi att fler kvinnor ska involveras i stadsplanering och utformning av nya bostadsområden. Vi vill också att jämställdhet ska finnas med som ett krav vid offentlig upphandling.

3.4.2 Offentliga verksamheter ska arbeta med gender budgeting

- Gender budgeting handlar om att synliggöra människorna bakom siffrorna i en budget. Hur fördelas offentliga resurser mellan könen? Hur möter det kvinnors och mäns, flickors och pojkars behov? Och vilka blir effekterna? För att få ökad kunskap och förståelse om hur budgetarbete påverkar jämställdhetsarbetet vill vi att alla verksamheter inom offentlig sektor synar och följer upp sina budgetar med hjälp av gender budgeting.

3.4.3 Ett jämställt föreningsliv

- Ett aktivt och jämställt föreningsliv har stor betydelse för att skapa ett samhälle där alla känner sig trygga och delaktiga. Det svenska föreningslivet är i hög grad starkare än i många andra länder, både vad gäller anslutningsgrad och den

2055 starka demokratiska organiseringen. Då föreningslivet har en så pass stark ställning är det viktigt att även denna del av samhället präglas och aktivt arbetar för ett jämställt samhälle.

3.4.4 Idrotten ska ha jämställda möjligheter

2060 Idrotten är störst inom det svenska föreningslivet. Vi vet att det finns strukturer som motverkar arbetet för en jämställd idrottsrörelse. Ett sådant exempel är företagssponsring till idrottsklubbar där damidrotten idag missgynnas. För att en sponsor ska kunna få avdragsrätt på en sponsorutgift måste utgiften vara lägre än värdet på motprestationen. En motprestation kan t.ex. vara att den som sponsras tillhandahåller annonsplats, fribiljetter eller att den som sponsrar själv aktivt använder sig av sponsringsinsatsen i annonskampanjer, på förpackningar etc. Problemet, som blir särskilt markant inom damidrott, är att marknadsvärdet av motprestationen understiger sponsringsutgiften. Därmed minskar sponsorsumman som får avdragsrätt.

2070 Centerkvinnorna anser att det skatterättsliga regelverket på detta område till stor del styrs av praxis som i vissa fall går tillbaka till 1970-talet. För att skapa en livskraftig och jämställd idrott, där även damidrotten ges ekonomiska förutsättningar till framgång, vill vi att det tillsätts en utredning som ser över regelverket för avdragsrätt vid sponsring.

2075

3.4.5 Aktivitetsbidrag ska villkoras av ett aktivt jämställdhetsarbete

2080 Kommunerna bekostar stora delar av många idrottsklubbers och andra föreningars verksamhet i form av aktivitetsbidrag. Flera kommuner ställer idag särskilda jämställdhetskrav för sina lokala aktivitetsbidrag. Föreningar som inte lever upp till kraven får heller inga pengar av kommunen. Vi vill att alla kommuner ska ställa jämställdhetskrav i samband med aktivitetsbidrag.

3.4.6 Mer ansvar måste läggas på klubbar att stävja en våldsam kultur

2085 Den manliga våldskultur som tillåts härja i samband med vissa idrottsarrangemang, inte minst inom fotbollen i storstäder, innebär att kvinnors utsatthet ökar. En orimligt stor del av samhällets resurser upptas av att säkra trygghet och ordning i samband med dessa arrangemang, samtidigt som sexuellt våld och trakasserier inte utreds på grund av resursbrist. Polisen beräknade de faktiska kostnaderna för högriskmatcherna i svensk fotboll 2014 till 75 miljoner kronor.¹¹ Dessutom påverkas allmänheten och samhället på ett påtagligt sätt av idrottsevenemanget långt bortom arenaområden. Avstängda eller blockerade gator, våldsamma upplopp, blockeringar i kollektivtrafiken, hot om våld eller sexuellt våld mot kvinnor är exempel på konsekvenser som på inget sätt kan accepteras. Centerkvinnorna anser att arrangörer av dessa arrangemang i betydligt högre grad än idag måste bära ansvar och kostnader för att säkerställa ordning och trygghet.

2095

3.4.7 Lika förutsättningar för pojkars och flickors idrottande

2100 Det krävs utökad kunskap om hur medlen från kommuner fördelas. Enligt riksdagens utredningstjänst saknas det idag en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som kommunerna fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar respektive flickor. Vi vill

¹¹ Källa: Stadskontoret

därför se att en sådan nationell jämförelse kommer till stånd.

2105 **Centerkvinnorna ska arbeta för:**

- Att fler poliser ska vara aktiva och närvarande och att kameraövervakningen ska öka, där så krävs, vid evenemang och i det offentliga rummet

2110 - Att gender budgeting ska användas som ett verktyg för alla verksamheter inom offentlig sektor för att syna och följa upp sina egna budgetar utifrån ett jämställdhetsperspektiv

2115 - Att det ska tillsättas en utredning som ser över den skattelagstiftningen som cementerar ojämställd sponsring av idrott

2120 - Att jämställdhetskrav ska ställas då skattemedel används till aktivitetsbidrag och för att stötta idrottsklubbars och andra förenings verksamhet

2125 - Att arrangören ska ta ett större ansvar för säkerhet och trygghet vid egna matchevenemang så att behovet av polisiär närvaro i samband med idrottsevenemang kan minskas

2125 - Att det ska tillsättas en nationell jämförelse som redovisar hur mycket medel som kommunerna fördelar till barn- och ungdomsidrott samt hur fördelningen ser ut för pojkar respektive flickor

2130 **3.5 Jämställd utrikespolitik**

Sverige är ett av de mest jämställda länderna i världen. Vi vet att långt ifrån alla flickor och kvinnor världen över får åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Som liberala feminister är det självklart för oss att kämpa för att flickors och kvinnors underordnade situation ska brytas överallt, också bortom landsgränsen.

2135 För att utveckling ska ske och komma alla till gagn behöver jämställdhet råda överallt. Vi vill att alla kvinnor ska ha rätt att äga, ärva, köpa mark och förvärvsarbeta. Vi vill också att alla flickor och kvinnor världen över ska ha rätt till utbildning.

2140 **3.5.1 Bistånd riktat till flickor och kvinnor**

Det är världens fattiga som drabbas allra hårdast av klimatförändringar, stigande havsnivåer, brist på rent vatten, förbrukade naturresurser och allvarliga katastrofer. För att en hållbar framtid skall bli möjlig måste klimatarbetet och fattigdomsbekämpningen gå hand i hand. En av framgångsfaktorerna i detta arbete är att människor i fattiga länder, särskilt kvinnor, får möjlighet till egen försörjning.

2150 Att Sverige bidrar med såväl kunskap och ekonomiskt bistånd till andra länder är för oss en självklarhet. Vi vet också att det bistånd som riktar sig särskilt till flickor och kvinnor gör stor skillnad. Därför vill Centerkvinnorna se att bistånd särskilt satsas på flickor och kvinnor samt att biståndet skall fokusera på att ge kvinnor och flickor hjälp till självhjälp.

3.5.2 Öka insatserna till SRHR-arbetet

2155 Graviditet och förlossning är i utvecklingsländer den näst vanligaste dödsorsaken bland flickor i åldern 15-19. Runt 70 000 flickor dör varje år i samband med graviditet eller förlossning. En stor del av dessa dödsfall skulle kunna undvikas genom ökad kunskap och tillgång till fria och säkra aborter samt preventivmedel.

2160 Ökade anslag till arbetet med sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) skulle inte bara innebära fler och säkrare aborter utan även förbättra förlossningsvården. Arbetet med SRHR har en direkt påverkan på den globala hälsan, men också på jämställdheten. Det är framförallt kvinnor som drabbas av nedskärningar inom SRHR, vilket direkt begränsar kvinnors levnadsutrymme och möjlighet att göra fria val. Information och stöd för sexuell hälsa är livsviktig.

2165 Därför vill Centerkvinnorna att anslaget till SRHR-frågor inom den svenska biståndsbudgeten ökar till 10 procent.

3.5.3 FN-anställda som begår övergrepp måste åtalas

2170 Förenta Nationerna, FN, är ett internationellt organ som visar att mänskliga rättigheter är universella och att det trots olikheter finns en gemensam strävan världen över om en fredligare värld. FN:s närvaro vid konfliktsituationer skall bidra med trygghet och säkerhet. Vi vet dock att detta inte alltid är fallet, inte minst för kvinnor och barn. FN har en uttalad nolltolerans mot sexuella övergrepp. Under 2016 klargjorde Generalsekreteraren att FN skulle nyttja striktare uttagningsprocesser vid rekrytering av FN-personal samt utreda anklagelser fortare. Det krävs dock ytterligare krafttag. Därför vill

2175 Centerkvinnorna att FN:s medlemsländer arbetar fram ett internationellt regelverk för att ställa FN-anställda till svars som begår sexuella övergrepp i fredsfrämjande- och fredsbevarande insatser.

2180 Utöver detta vill vi också att Sverige som medlemsland i FN skall sträva efter att könsfördelningen bland FN-personal blir mer jämn.

3.5.4 Kvinnor drabbas hårdast i konflikter och behövs i fredsprocesser

2185 Krig och konflikter drabbar män och kvinnor olika. En av de kanske grymmaste metoderna för krigföring är användandet av våldtäkt som vapen i krig. Enligt den Internationella brottsdomstolen utgör våldtäkt som vapen i krig ett brott mot mänskligheten och straffas som krigsbrott. Detta är även något som nämns i FN:s resolution 1820, en resolution som vi vill att Sverige aktivt arbetar för att

2190 fler länder ska inrätta handlingsplaner för.

Flera studier har bekräftat att kvinnors medverkan i fredsprocesser spelar en avgörande roll för huruvida arbetet ska lyckas och vara hållbart. Detta är även något som FN resolutionen 1325 understryker.

2195 Arbetet för kvinnors lika rättigheter är alltså angeläget i lokalsamhället och i världssamfundet. Att verka för en jämställd inrikes- och utrikespolitik kan göra skillnad och t.o.m. bidra till fred.

2200 Centerkvinnorna ska arbeta för:

- Att det ska möjliggöras för FN att återkalla immunitet för personal från truppbidragande medlemsländer för att stoppa sexuella övergrepp i

fredsfrämjande insatser

- 2205 - Att FN:s medlemsländer ska arbeta fram ett internationellt regelverk för att ställa FN-anställda till svars som begår sexuella övergrepp i fredsfrämjande- och fredsbevarande insatser
- 2210 - Att FN omedelbart ska skicka hem misstänkta förövare från truppbidragande medlemsländer
- Att FN skall se över finansieringssystemet när det gäller FN trupper för att få ökad spridning bland länder som bidrar med trupper

